

LAIKMETS

№ 2
1942. g.
9. janvāri

RM 0,30

Cinā par Jāzumu Ēriņi

Kāpēc Amerika kūda uz karu

Katrs, kas sekojis Savienoto valstu ārpolitikai pēdējos gados pirms otrā pasaules kara, būs ievērojis to aktivitāti un neatlaidību, ar kādu prezidents Ruzvelts centās iejaukties tīri eiropeiskās lietās, pretēji tradicionālajai Monro doktrinai (Amerika — amerikāņiem), un neievērojot izolacionistu centienus — izsargāt Ameriku no ieraušanas Eiropas konfliktos. Daudziem šī politika šķita miklaina un nesaprotama. Nekādas dzīvības intereses Savienotam valstīm Eiropā nav jāsargā un tām nekādas briesmas no Eiropas puses nevar draudēt, jo abus kontinentus šķir plašais Atlantijas okeāns. Bez tam amerikāņiem vēl vajadzēja būt atmiņā pirmam pasaules karam, kurā viņus iegrūda prezidents Vilsons, un kas tiem un pašam prezidentam sagādāja tikai rūgtu vilšanos. Ja nu oficiālā Amerika tomēr gadiem ilgi centās kurināt naidu Eiropas valstu starpā un uzpūst jaunu pasaulē ugunsgrēku, tad dabīgi rodas iespaids, ka mums šie ir darīšana ne ar kādu valsts politiku šī vārda istajā nozīmē, bet ar prezidenta Ruzvelta un tā tuvākās apkārtnes un klišē personīgo interešu, simpatiju un antipatiju politiku. Ievērojot to, ka ap prezidentu Ruzveltu galvenā kārtā grupējās židiski - plūtokrātiskās un kara spekulantu aprindas, mēs sapratīsim, aiz kādiem motīviem un kā labā amerikāņu valdībai bija vajadzīgs jauns pasaules karš un aktīva iejaukšanās tānī.

Amerikāņu politikā, spriežot no reālpolitiskā un valsts interešu viedokļa, daudz kas agrāk likas nesaprotams. Pēc to dokumentu publicēšanas, kurus atrada Polijas ārlietu ministrijas telpās (Polnische Dokumente zur Vorgeschichte des Krieges, Berlin, 1940), vairs nevar būt nekādu šaubu, ka Ruzvelts un viņa valdība apzināti un konsekventi kūdīja Eiropu uz jaunu karu, apsolot demokrātijām visplašāko palīdzību kara gadījumā un draudot tām ar saimnieciskām un finansiālām represijām nepaklausīšanas gadījumā. No dokumentiem arī redzams, kādas amerikāņu aprindas un personas bijušas visvairāk ieinteresētas bruņota konflikta radīšanā.

Jau 1938. gada vasarā, tā tad priekš Čehoslovākijas notikumiem, Polijas militārais atašejs Lisabonā ziņoja ģenerālštābam, ka viņam bijusi saruna ar amerikāņu militāratašeju majoru Gedu (Gade), kurš izteicies: „Idejiski mēs pilnīgi stāvam demokrātijai pusē. Patlaban Amerikā apspriež iespējamības ātras palīdzības sniegšanai Anglijai un Francijai; pie mums nākuši pie pārliecības, ka palīdzībai jānāk nevis tā kā pasaules karā, tikai pēc viena gada, kad pirmie amerikāņu kareivji aktīvi iejaucās cīņās, bet ka 7—10 dienās pēc kara izcelšanās jānosūta 1000 lidmašīnu.”

Tālāk Polijas militārais atašejs paskaidro, ka majors Geds esot Ruzvelta personīgs draugs un uzticības vīrs. Pret Vāciju viņš izturoties ļoti nedraudzīgi. Personīgi esot ļoti bagāts.

Sevišķi interesanti ir Polijas vēstnieku (Vašingtonā un Parīzē) slepenie ziņojumi poļu ārlietu ministram par sarunām ar amerikāņu vēstnieku Bullitu. Šis Ruzvelta uzticības vīrs ir nesamierināms autoritāro valstu ienaidnieks un visdedzīgākais kūdītājs uz karu. Savā 1938. gada 21. novembra ziņojumā poļu vēstnieks Vašingtonā

Potockis raksta, ka viņam bijusi garāka saruna ar Bullitu, kurš patlaban pavadot Amerikā savu atvaļinājumu. Bullits pastāvīgi informējis prezidentu Ruzveltu par starptautisko stāvokli Eiropā, un viņa ziņojumiem prezidents un valsts departaments vērtējot lielu vērtību. Bullits par Vācijas un valstskancleru Hitleru izteicies ar lielu niknumu, apgalvodams, ka tikai vara un beidzot karš varot nospraust robežas „vacu tālakai ekspansijai.” Uz jautājumu, kā viņš iedomājas šo karu, Bullits atbildējis, ka vispirms Savienotām valstīm, Anglijai un Francijai vajagot stipri palielināt savu bruņošanu, kas prasīšot divus gadus. „Demokrātiskās valstis” vēloties, lai starptautiskā austrumos izceltos bruņots konflikts starp Vāciju un Krieviju. Esot ļoti iespējams, ka Vācijai šis karš būs nogurdinošs. Pēc tam demokrātiskās valstis varētu uzbrukt Vācijai un panākt tās kapitulāciju.

1939. gada 12. janvāra ziņojumā vēstnieks Potockis ziņoja, ka Savienotas valstis iezīmējoties arvien lielāks naidis pret fašismu un visu, kas atgādina nacionālsociālismu. Propaganda galvenā kārtā atrodoties židu rokās, kuriem piederot gandrīz 100% radio,

Ruzvelta uzticības vīrs amerikāņu vēstnieks Bullits.

filmu rūpniecība un prese. Šī propaganda gan šūta rupjiem diegiem, tomēr tai, amerikāņu sabiedrības ignorances dēļ, esot panākumi. Amerikāņu tautas lielākai daļai neesot sajēgas par patieso stāvokli Eiropā, un tāpēc tā, židu propagandas noskaņota, uzskatot kancleru Hitleru un nacionālsociālismu par lielāko ļaunumu un briesmām visai pasaulei.

Tālāk vēstnieks Potockis raksta: „Prezidents Ruzvelts bija pirmais, kas atklāti sāka sludināt naidu pret fašismu. Uz to viņu pamudinājuši divējādi mērķi: 1) viņš gribēja novērst amerikāņu sabiedrības uzmanību no sarežģītām un smagām iekšpolitiskām problēmām, galvenā kārtā no kapitālistu cīņas ar darba tautu; 2) radot kara noskaņojumu un tēlojot briesmas, kādas draud Eiropai, viņš gribēja piespiest ame-

rikāņu sabiedrību akceptēt Amerikas milzu bruņošanas programmu, kas pārsniedz Savienoto valstu defensīvās vajadzības.”

Tālāk Potockis aizrāda, ka naidu pret Vāciju un nacionālsociālismu it īpaši kurinot atsevišķi židu inteliģenti, kas esot saistīti ar prezidentu Ruzveltu draudzības saitēm, kā, piemēram, Bernhards Baruchs, Ņujorkas štata gubernators Lēmans, augstākās līksa loceklis Franklerters, finanču ministrs Morgentaus u. c. Šī ļaužu grupa ieņem augstākos posteņus valdībā un esot nesaraujamām saitēm saistīta ar starptautisko židismu. Šai židu internacionālei pirmā vietā stāv židu ruses intereses. Savienoto valstu prezidenta nostādīšana „lielajā cilvēku tiesību” aizstāvja lomā tai bijusi tikai ģeniāls kacha gājiens, lai radītu bīstamu naida pavardu un sadalītu pasauli divās naidīgās nometnēs.

Vēl noteiktāk prezidenta Ruzvelta resp. viņa valdības politika — aizkavēt un novērst katru saprašanās un izlīguma mēģinājumu Eiropā — izpaužas vēstnieka Potocka 1939. g. 16. janvāra ziņojumā. Potockim atkal bijusi garāka saruna ar Bullitu, kas pēc trīs mēnešu atvaļinājuma gatavojies atgriezties savā vēstnieku postenī Parīzē. Potockis guvis iespaidu, ka Bullits atgriežas Parīzē ar plašām prezidenta Ruzvelta instrukcijām un direktīvām. Šo direktīvu saturs, pēc paša Bullita izteicieniem, bijis sekojošs: 1) ārējās politikas aktivizācija prezidenta Ruzvelta vadībā, nepārprotamā un asā veidā nosodot totalitārās valstis; 2) noteikts prezidenta uzskats, ka Francijai un Lielbritānijai jāizbeidz katru kompromisu politika attiecībā pret totalitārām valstīm un ka tās nedrīkst ar pēdējām ielaisties nekādās sarunās, kurās mērķis būtu kaut kādas teritoriālas pārgrozības; 3) morālisks solījums, ka Savienotās valstis atkāpies no izolācijas politikas un kara gadījumā nostāsies Lielbritānijas un Francijas pusē, nododot to rīcībā visus savus finansiālos un izejvielu resursus.

To prezidenta Ruzvelta viedokli Bullits apstiprina arī poļu vēstniekam Parīzē Lukaševicam. Lukaševics ziņoja, ka Bullits starp citu izteicies, ka Savienoto valstu nostāšanās Anglijas un Francijas pusē esot jau paredzēta, bet tā notiks zināmu laiku pēc kara izcelšanās. „Ja karš izcelsies,” teicis Bullits, „mēs tanī neņemsim dalību no paša sākuma, bet mēs to nobeigsim.”

Tālāk amerikāņu vēstnieks uzstājies pret katru Francijas piekāpšanos iepretim Itālijai. Viņš izteicis bažas, ka Anglija varētu mēģināt uzspiest Francijai tās interesēm neizdevīgu kompromisu. Bet šādā gadījumā, piedraudējis Bullits, Savienoto valstu rīcībā esot dažādi, pie tam ļoti svarīgi iespaidošanas līdzekļi. Šo līdzekļu iespējamās pielietošanas draudi atturēšot Angliju no kompromisu politikas. Sava ziņojuma beigās Lukaševics izsakās, ka pēc sarunām ar Bullitu viņam liekoties skaidrs, ka prezidenta Ruzvelta politika tuvākā nākotnē izies uz Francijas atbalstīšanu un Anglijas kompromisa tendenču vājināšanu.

Tāds ir lsumā poļu vēstnieka Potocka un Lukaševica interesanto, varētu pat teikt — sensācionālo ziņojumu saturs, kas nepārprotamā kārtā rāda Amerikas Savienotās valstis un to prezidentu kā katras saprašanās un izlīgšanas politikas pretinieku un kara kūdītāju.

Valsts maršals Hermanns Goerings

Japāņu uzvaras gājiens

Japāņu bumbvedēji uzņem bumbu kravu un gatavojas startam.

Pagājis mēnesis kopš Tāļajos Austrumos risinās karš. Amerikāņu kara kūditāji saņēmuši pienācīgo Japānas atbildi. Jau pirmajā kara dienā Japānas bruņotie spēki straujos un labi pārdomātos triecienos izjauca ienaidnieka cerības izsēdināt desantus japāņu salās. Japāņu aviācijas uzbrukumu virkne 8. decembra rītā amerikāņu flotei nodarīja smagus zaudējumus. 10. decembrī japāņu lidmašīnas nogremdēja kaujas kuģus „Repulse” un „Prince of Wales”. Šajos gaīsa uzbrukumos amerikāņu un angļu gaisa spēki cieta smagus zaudējumus, un japāņi pārvaldīja visu gaisa telpu.

Amerikāņi zaudēja vienu atbalsta punktu pēc otra. Honkongu ieņēmuši japāņu spēki, arī lielākā daļa Malajas pussalas jau atrodas japāņu rokās. Malajā japāņi ieguvuši vērtīgas kaučuka plantācijas un alvas raktuves. Malajas pussalā angļi zaudējuši arī savus lielākos un modernākos aerodromus. Ciešā sadarbībā ar Taizemi un Indoķīnu, japāņi ieņēmuši arī Vēkas un Guamas salas. Borneo salas ziemeļu piekrastē izsēdināts japāņu desants, kas jau ievadījis ofensīvu. Pēc saņemtam ziņām, angļi atstājuši Angļu Borneo, atkāpjoties uz salas dienvidiem.

Japāņu gaisa un jūras flotes uzbrukumos amerikāņu flote jau zaudējusi 7 kaujas kuģus un vairākus kreiserus. Nogremdēti arī daudzi mazāki kuģi un vairāki kaujas kuģi smagi bojāti. Lidz decembra beigām ame-

rikāņu gaisa flote bija zaudējusi vairāk kā 1000 lidaparātu.

Gaisa satiksme starp Filipinām un Havaju; ko amerikāņi uzskatīja par nodrošinātu, līdz ar Vēkas un Guamas salas ieņemšanu pārtraukta.

Ar ievadīto uzbrukumu Borneo salai, japāņi ieguvuši bagātus naftas avotus, kas satur ap 1 milj. to naftas. No Borneo salas ziemeļu krasta japāņu spēkiem iespējams arī nodrošināt satiksmi pa Dienvidķīnas jūru.

Japāņu uzvaras gājiens Tāļajos Austrumos turpinās.

Viens no visstiprākām angļu nocietinājumiem Tāļajos Austrumos — Singapūra jau pirmajā kara dienā piedzīvoja japāņu aviācijas uzbrukumu. Tiem tagad seko arī armijas tiešie uzbrukumi. 30 km garā un 18 km platā Singapūras sala, kuŗu apdzīvo vairāk kā pusmiljons iedzīvotāju, ir stipri nocietināta ar labi izbūvētām krasta baterijām, lieldaukiem, dokiem un zenītartilērijas baterijām. Šo no-

Amerikas Savienoto valstu atbalsta punkts Guama, ko japāņu aviācija bombardēja jau pirmā kara dienā.

Ielas skats Viganā
— vienā no Luce-
nas salas austrumu
piekrastes pilsētām.

Luceonas salas vak-
stūrīgs skats.

cietinājumu galvenais uzdevums ir nodrošināt Malakas ceļu, pa kuru virzās 80% no visas tirdzniecības satiksmes. Miera laikā Singapuras ostā pietāja puse no visas pasaules tāl-satiksmes tvaikoņiem.

Honkongas
ostas skats.
Priekšplānā
Viktoria-Siti,
kas atrodas
uz Honkon-
gas salas; tā-
lāk Kaulu-
nas pussala.

Manilas
ostas skats.

Viens pēc otra tiek iznīcināti boļševiku tanki. Tikai dūmu mutuļi norāda trāpījumu vietu.

Vācu karavīri gādā sev siltu pajumti. No apakšiem bakšiem tiek uzceltas nelielas koku mājiņas, kas arī 35 grādu salā dod siltu patvērumu.

Westbild uzņēmumi

Pa sniegtā lepuļājiem no pļonbās sastrādājam ceļiem vācu motorizētās vienības dodas uz priekšu.

Cauri sniegotiem mežiem slēpotāju vācu

Zenitartillerijas poste-
nis savā ziemas novie-
tojumā dienu un nakti
ir gatavs atvairst ie-
naidnieka lidmašīnu
uzbrukumu.

Tālu ziemeļos — Norvēģijas
ziemeļu plekrastē — vācu iz-
lūks stāv savā sarga vietā.

Kauju starpbrīžos jāsaņem
urināmais, lai puzvirītu pusdie-
nas un apslidītos.

ZIEMA FRONTĒ

Šas izlūku gājienā.

KARŠ ĀFRIKĀ

Ziemeļafrikas tuksnešainos klajumos notiek sīvas cīņas. Vācu Afrikas korpusam jātur skaitliski spēcīgāka pretinieka uzbrukumā. Še risinās cīņas par smilšu pāugļiem un oāzēm, kurām nav nekādas militāras vērtības. Karš Āfrikā nav „otrā frontē“, tas neiespaldos un arī nelīdzīgs lielās cīņas gala iznākumu.

Vācu tanku un motorizētās vienības pēc garāka pārgājiena pa tuksnešainiem klajumiem apstājušās īsai atpūtai. Pēc īsa brīža pārgājiena atkal turpināsies, lai ieņemtu izejas pozīcijas cīņai.

Tāpat kā austrumos, arī Ziemeļafrikā no oāžu uz oāžu vīpās gūstekņu kolonnas.

Viens no fukstošiem „angļi“, kas tagad atrodas vācu gūstā. Palikdami atļiegi savām tradīcijām, angļi arī Āfrikas frontē pirmā kājā raīda cīņās ledzīmo vienības.

DIVI PUSGADI

Reti kad vēlējumi piepildās tik pilnīgi kā tas noticis pagājušā gadā. Priekš viena gada sagaidot Jaungadu liksmi neskanēja zvani, bija apsīlušas svētku dziesmas, tikai dziļi visu latviešu sirdīs bija slēpts vēlējums — lai nākamais gads satriektu un padzītu bolševistisko nezvēru no latviešu zemes. Šo vēlējumu bez vārdiem, tikai ar sirsniņu rokas spiedienu, pagājušā Jaungadā draugs deva draugam, latvietis latvietim. Simti un tūkstoši latviešu 1941. gadu sagaidīja dziļās skumjās par čekas pagrabos smokošiem tuviniekiem un bažās par savu un piederīgo likteni nākošās dienās. Pilsētu namos un lauku sētās valdīja viena doma — Kungs Dievs, sūti atbrīvotāju mūsu zemei.

Klusi teiktais un sirdīs glabātais vēlējums piepildījās. Pēc sešu mēnešu ilga valdīšanas laika bolševisma varu satrieca un padzina. Latviešu zeme bija atbrīvota jaunai dzīvei, jaunam radošam darbam. Kā asu zobenu cirsts pagājušais gads latviešu tautai ir sadalīts divos pusgados. Liktenis, šķiet, gribējis uzskatāmi parādīt divas pasaules, divas dzīves — ārdošo bolševisma pasauli un tai pretstatā — jauno, jaunradošo ārisko pasauli. Skatot un vērtējot pagājušo gadu, šie divi pusgadi palīdz saskatīt daudzus notikumus un redzēt tos pareizā gaismā. Gadu divos pretstata pusgados sadalot, liktenis, šķiet, gribējis palīdzēt rast pareizo ceļu arī tiem latviešiem, kas, pagātnes maldos iestīguši, būtu nomaldījušies no istā savas tautas ceļa.

1941. gads sākās ar skaļiem lozungiem un raibiem plakātiem. Pēc Maskavas židu pavēles Latvijā vajadzēja rīkot vēlēšanas dažādām padomēm. Nevienam vairs nebija nekādu illūziju par šo vēlēšanu rezultātiem. Pietiekami ilgi bolševiki jau bija valdījuši Latvijā, lai visa tauta jau būtu iepazinusies ar viņu paņēmieniem. Nevienam nebija noslēpums, ka „vēlēšanas“ iederas plānā paredzētā dažādo sarīkojumu sacensību, kongresu un konferenču rindā, kam visam bija tikai viens mērķis — novērst tautas uzmanību no posta un briesmām, kādas valdīja zemē. Tauta bija pieradusi pie visa tā un — klusēja. Terrors šausmas auga no dienas dienā. Katrs rīts nesa jaunas bēdu ziņas — pagājušā naktī bija apcietināti vai bez vēsts pazuduši latvieši, kas šķita pārāk bīstami čekai. Čekas upuri nāca no visām aprindām. Strādnieki nebija vairāk pasargāti kā studenti, skolnieki un zemnieki. Latvieši kā tauta bija kļuvusi bīstama bolševiku varas viriem.

Ja iepriekšējā gadā terrors vēl nebija tik acīm redzams, tad tagad židu čekisti jau pilnīgi atklāti veica savu bēdē darbu. Tajā pašā laikā fabrikās, iestādēs un citās darba vietās samaksāti agitatori sludināja parādīties iestāšanās. Strādnieki klausījās un klusēja. Latviešu zeme bija pēkšņi kļuvusi mēma.

Laukos ārdīšanas un postīšanas darbs tikai veikts klusi, bet sistematiski. Lauku saimniecības bija dragātas jau iepriekšējā gadā ar dažādiem atgriezumiem un 10 ha jaunsaimniecībām. 1941. g. postīšanas darbs turpinājās. Bija veikti visi priekšdarbi kolchozu dibināšanai. Laikrakstos gan vēl

norādīja, ka kolchozu nebūšot, bet pavasarī jau apstiprināja pirmo kolchozu statūtus. Zemnieki ar bažām gaidīja turpmākos rīkojumus par vispārēju kolektīvizāciju.

Šo rīkojumu vietā nāca citi — vienā naktī pilnīgi nopostīja veselas saimniecības, ēkas nodedzināja, sējumus nolīdzināja — sākās aerodromu ierīkošana. Latviešu zemnieks aizmirsas bēdas par zudušām mājām un sāka klausīties, vai tālu pamalē jau nedun lielgabali, kas vēstītu atbrīvošanas stundu.

Latviešu gara darbiniekus pagājušā gada pirmais pusgads bija aizdzinis no viņu darba. Profesoru katedras bija ieņēmuši „profesori“ ar nepabeigtu pamatskolas izglītību. Rakstnieki un mākslinieki klusēja. Gandrīz neviens no viņiem nespēja neko radīt arī vēlākam laikam. Grāmatu veikalu plauktus pildīja dažādas brošūras par visai vienības „sasnegumiem“.

Aprīļa vidū padomju telegrafa aģentūra sniedza oficiālu atsaukumu, it kā Padomju savienība gatavotos kaņam pret Vāciju un koncentrētu savu kaņaspēku pie rietumu robežām. Tajā pašā laikā Latvijā, Lietuvā un pārējā Padomju savienības pierobežā drudzaini būvēja nocietinājumus, aerodromus un koncentrēja miljonu armijas. Strādnieku sapulcēs bolševiku runātāji jau pavisam atklāti runāja par kaņu.

Saspīlējums auga. Čekas terrors sasniedza neiedomājamus apmērus. Apcietināja vīrus un jaunekļus, pat skolnieki un sievietes neglābās no čekas pagrabiem. Tikai židi joprojām staigāja augstu paceltām galvām un gatavojās „soļot uz Berlīni“.

Latviešu tauta klusēja. Šī klusēšana sevišķi demonstratīvi izpaudās 1. maija „manifestācijas“ ājienā gar bolševiku varas vīru tribīnēm. Izdzīti no fabrikām, skolām un iestādēm, latvieši zemu nodurtām galvām klusējot soļoja gar tribīnēm. Neviens sauciens, neviena dziesma neatkanēja no „apsveicēju“ rindām. Tā bija latviešu tautas protesta demonstrācija. Tikai čekas aģenti kļuva vēl rosīgāki.

14. jūnijā čekas terrors sasniedza savu kulminācijas punktu. Latviešu masu apcietināšanas notika pavisam atklāti. Pa Latvijas pilsētu ielām un lauku ceļiem šajā naktī traucās simtiem automašīnu ar bruņotiem čekistiem un židu sarkaniem gvardiem. No dzīvokļiem un darba vietām izrāva desmitus tūkstošus vīru ar ģimenēm un maziem bērniem. Čeka netaupīja nevienu. Zidaiņus un slimniekus izrāva no gultām un iegrūda mašīnās. Viens ešalons pēc otra aizbrauca austrumu virzienā. 35.000 latviešu bija atrauti savai tautai un aizdzīti uz Sibīrijas tundrām. Nezvērs bija sācis trakot pilnīgi atklāti. Tagad arī tiem nedaudzajiem latviešiem, kas vēl bija cerējuši uz normālu dzīvi, atvērās acis — bolševiku valdīšana latviešiem varēja nest tikai vienu — pilnīgu iznīcību.

22. jūnijs latviešiem bija svētdiena — taču bolševiki to bija izsludinājuši par parastu darba dienu un visiem bija jābūt darbā. Un tomēr šī diena latviešu tautai izvērtās

par lielāko svētku dienu. Jau agrā rītā, vēl pirms Rīgas radiofona paziņojuma, visiem bija zināms, ka atbrīvošanas stunda ir tuvu. Lielvācija bija aizsteigusies priekšā bolševiku nodomiem. Agrā rītā vācu armijas priekšpulki jau visās vietās bija pārgājuši Padomju savienības robežu. Vācu lidmašīnas bombardēja militārus nocietinājumus Liepājā, Ventspilī un Daugavpilī.

Sajā dienā daudzi latviešu jaunekļi un vīri atstāja savas mājas un darba vietas un devās mežā. Latvijas silos veidojās pirmās brīvprātīgo vienības, lai būtu gatavas palīdzēt vācu armijai mūsu zemes atbrīvošanā.

Vācu armija strauji virzījās uz priekšu. 26. jūnijā atbrīvoja Daugavpili, 29. jūnijā vācu armija iesoļoja Liepājā, 1. jūlijā pirmās vienības iegāja Rīgā un Ventspilī. Latviešu galvaspilsētā atkal plīvoja nacionālie karogi blakus atbrīvotāju karogam. Isā laikā latviešu zeme bija brīva.

Jau pirmā atbrīvošanas dienā sākās mūsu zemes jaunuzbūves darbs. Brīvprātīgo strādnieku vienības stājās darbā, izlabojot kaņa un bolševiku nodarītos postījumus un atjaunojot satiksmi. Militāro iestāžu ieceltās amata personas sāka veidot un organizēt dzīvi pēc jaunas kārtības.

Frontei virzoties arvien tālāk uz austrumiem, 1. septembrī Latvijā nodibinājās civilā pārvalde. Tās galvenais uzdevums bija gādāt par kaņa postījumu novēršanu un bolševiku valdīšanas laiku nekārtību labošanu. Viens no pirmiem civilvaras rīkojumiem atjaunoja agrāko kārtību lauksaimniecībā, likvidējot bolševiku radītās 10 ha dzīvot nespējīgās saimniecības. Lauksaimniecībai radīja jaunus veselīgus pamatus, lai tā varētu dot augstāko ražību.

Nākamais solis bija bolševiku saārdītās tirdzniecības, rūpniecības un amatniecības atjaunošana. Ar Austrumzemes valsts komisāra 17. oktobra rīkojumu noteica kārtību nacionālizēto uzņēmumu nodošanai atpakaļ bijušajiem īpašniekiem, pārejas laikā bijušos īpašniekus piesaistot uzņēmumu vadībā.

Pagājušā gada otrais pusgads ar pirmo dienu dzīvei devis jaunu virzienu. Visās nozarēs sācies jaunuzbūves darbs. Rakstnieki un mākslinieki pēc gada ilgās klusēšanas atkal varēja radīt lielus un laikmetīgus darbus. Dzīve pulsēja.

Bolševiku valdīšanas laikā latviešu tauta bija smagi cietusi. Daudzas brūces vēl nebija sadzijušas. Tālu ziemeļu tundrās smaka aizvestie latvieši. Latvieši nebija aizmirsuši arī vēl svaigās kapu kopas, kur guldīti tūkstoši čekas upuri. Apzinoties lielās cīņas nozīmi, latviešu brīvprātīgie pulcējās savās vienībās, lai plecu pie pleca ar vācu, italiešu, somu, slovaku, rumāņu, ungāru, spāņu, dāņu, norveģu, kroātu, franču, holandiešu un beļģu kaņavīriem ietu cīņā par Jauno Eiropu.

Ar ziediem un mūziku izvadītas, latviešu brīvprātīgo vienības aizbrauca uz austrumiem, lai darbos izcīnītu savu vietu Jaunajā Eiropā. Kaņavīrus frontē atbalsta visa latviešu tauta — visā zemē rit rosīgs darbs, rūpējoties un gādājot, lai frontei netrūktu ne pārtikas, ne apģērbus, ne municijas. Pateicībā saviem atbrīvotājiem latviešu zemes novadi ziedojuši pārtiku un siltus apģērbus dāvanām vācu kaņavīriem. Dāvanu straume turpina plūst, apliecinot latviešu tautas gatavību visiem spēkiem atbalstīt cīņu par jaunu un labāku dzīvi.

Sniega Roze

ILZES
KALNĀRIS
ROMANS

(1. turpinājums.)

Kas gan nepazina Griķa šķautnainās stikla pudeles ar uzrakstu: „Pusnakts Siguldā“, „Medus puķe“, „Valmieriete“, „Jāņu vainags“, no kuņām lija smaržu rasa! Pūdeņa vāceles un smaržu traukus Griķim zīmēja mākslinieki, uz svētkiem cenzdames atrast tām jaunu, savdabīgu veidolu, jo Griķa veikalos visvairāk iepirkās dāvanām. Bērnībā Griķu Daila dabūja pelēku vilku suni, kam plucināt ausis, bet jaunībā — auto ar šoferi... Daila bija untumu bērns.

Un taisni viņu, dzīvajā ielu krustā ieraudzīdams pūdeņa reklāmu, iedomāja Tālvavs, kuņam piederēja tikai Rekordiste un žurnālista alga. Viņam tai brīdī bija tik rūgta mute kā pēc vērmeļu dziras. Gaidas kundze bija viņu izdzinusi. Un Tālvavs dusmīgi pagriezta mašīnu uz Viestura dārza pusi. Daila par viņa ierašanos būtu priecīga pat pusnaktī. Vecie Griķi bija aizgājuši ciemā... Kāpēc gan nejaud Dailai viegliem pirkstiem noglaudīt ignumā savilkto pieri? Ar slaidu loku Rekordiste piebrauca pie jauna, vientuļa smilšu krāsas nama, kuņā garlaidojās Rīgas bagātākā tēva meita.

Saimniece bija aizbraukusi uz Dzērbenes mājām pēc rudens svētkas: kautiem putniem, cūkas šķiņķiem un kviešu miltiem, bet viņas palīdzei, daiļajai Alcei, kas līdzinājās pašai Dailai, piešķirts brīvs vakars, tāpēc Daila tēloja namamāti. Viņa nebija vēl par laimi gulēt gājusi, bet pētījusi modes lapas, kad Tālvavs ieradās. Viņš izlutināto gaišmataino meiteni pārsteidza zilā mājas ģērbā ar naktij ietaukotu seju. Daila nemaz neapmuls. Viņa ienesa gaišajā viesistabā elektrisko krūzi, uzvārija mežarožu tēju, dabūja konjaku un cienāja Tālavu kā labu draugu.

Atkritis mikstajā sēdekli, Tālvavs aizmirsa Sniega Rozi. Viņam patika tējas smarža, Dailas baltās rokas, platā mute, kuņai nebija taupīts pilādžu krāsas lūpu zīmulis, un smagās dzintara krelles. Pirmo reizi viņam radās karsta vēlēšanās apskaut Dailas slaido vidu tā, lai meitenei elpa aizraujas. Kad Daila noliecās viņam pasniegt tējas tasi, Tālvavs juta viņas sejas ziedes tvanu un atcerējās Sniega Rozi, kuņas seja panesa tikai sauli, sniegu un ūdeni. Jā, viņš pats bija kalnos redzējis, ka Baiba iziet no rīta

ārā un berž seju ar tīru sniegu, kamēr tā sāk blāzmot kā debesis... Bet Daila! Cik mīļa viņa šovakar izskatījās, nemaz tik sveša un uzposusies kā citreiz...

Tālvavs būtu arī Griķu Dailu noskūpstījis, ja tānī brīdī pie durvīm neatskanētu spalgs zvans. Daila gan drusku saviebās par to, ka Alces nav mājā, tomēr aizskrēja atvērt, ka kurpes vien noklaudzēja. „Gaidas kundze, jūs?“ Daila pārsteigta izsaucās, jo pazina masētāju; viņa bija ķemeros Dailas mātei kājas masējusi.

Gaidas kundze apmuls. Pašu jaunkundzi viņa nebija cerējusi sastapt. Bet nu Daila stāvēja piesārtušiem vaigiem. Viņas meitas sāncense. Gaidas kundze atvainojās. Viņa pa tumsu samainījusi numurus un blakus nama vietā ienākusi pie Griķiem. Jā, viņai laikam galva jau paliecot veca. Lai Dailas jaunkundze piedodot.

„Kas tur bija?“ Tālvavs aizdomīgi jautāja, kad Daila atgriezās.

„Mūsu masētāja Gaidas kundze,“ Daila vienaldzīgi atmēta un taustīja uz galdiņa cigareti.

„Gaidas kundze? Ko viņa te meklēja? Tā tak ir Sniega Rozes māte,“ Tālvavs neapdomīgi izsaucās, bet tūlīt iekoda lūpā. Daila pagriezta viņam muguru. Viņa bija gan dzirdējusi šo slēpotāju, šo sportisti, kuņas attēls greznoja žurnālu vākus, daudz zinām Tālavam.

Tad tāpēc viņas māte te ložņājal Kāda nekaunība! Un līdz asarām nikna Daila aizrāva loga aizkarus. „Es viņu uzvarēšu,“ pūdeņa princese sev solījās. „Nelga tāda!“

Kā vienā kokā var uzaugt dažādi augļi, tā arī Griķu pārim katrs bērns bija savādāks. Tēvam, sirmam, sārtam un dzīvespriecīgam vīram, vairāk sila sirds pret balto pūpēdi — meitu, kuņai neliedza nekādas rotas lietas, bet klusajai, atturīgajai mātei mīļāks bija dēls. Antons, par spīti labajai dzīvei, bija izaudzis patstāvīgs. Viņš drosmīgi strādāja tēva uzņēmumā un mācījās tirdzniecības augstskolā. Dailu un Antonu varēja pat Alce novērtēt uzkopdama istabas: kur māsai mētājās saldumu kārbas un krājās nelāpītas zīda zeķes, tur brālim auga glīti grāmatu plaukti ar bieziem sējumiem, bet uz galda gulēja lēses un ārzemju laikraksti. Viņš izmeklēja

māksliniekus, pārsprieda ar smaržu meistaru francūzi Pjēra kungu jaunus smaržu izlaidumus un tā vecajam Griķim atpēma pusi rūpju, tas varēja nodoties tikai naučas un reklāmas lietām.

Antons cītīgi sekoja smaržu rūpniecībai visā pasaulē, apbraukāja Francijas rožu un neļķu laukus, iepazinās ar turienes fabrikām. Viņš bija darbīgs cilvēks. Ar Dailu viņam bija maz kopēju gaitu. Jau no zēna gadiem Antons turējās savrup, zēģelēja, slēpoja un mācījās. Dailas draudzenes viņu dēvēja par jauku puisi, bet jaunajam Griķim māsas „bars“, kā viņš draudzenes sauca, daudz pie sirds negāja. Viņš dzīvoja savu dzīvi.

Tanī vakarā, kad Tālvavs bija pie māsas, jaunais Griķis iegāja Dārza pagrabā paēst

vakariņas. Viņš zināja, ka vecāku nav mājā, tāpēc negribēja steigties. Drusku noguris no dienas darbiem, pelēkā, labā uzvalkā, gludi sasukātiem matiem, tāds viņš tur sēdēja. „Griķa kungs, Griķa kungs,“ viesmīlis vēlīgi locījās kā kaņepe vējā pie tā paša galdiņa, kur daudzkreiz bija apkalpojies veco Griķi, bet, sastapis drusku zobgalīgas acis, aplkusa un pie sevis nopokojās par to, ka jaunais tik skopi pasūta dzērienus. Ej nu sažini, kas tādām aizādas! Varbūt grib dibināt pats savu uzņēmumu un sacensties ar tēvu!

Antonu apkārtne nesaistīja. Pagrabā nāca augstskolas puisi, naidīgi tirgotāji, nabaga gleznotāji, daži pazīstami, daži ne. Viņš te bieži iegriezās ar tēvu kārtot veikala lietas. Bet tai vakarā Antons ieraudzīja kādu cilvēku, kuņu...

Tā bija jaunava. Viņa ienāca Dārza pagrabā viena pati bez pavadona, pavisam neparasti, ģērbusies platā mētelī, mazu kažokādas cepuri galvā, spilgti krāsainu vilnas lakatu ap kaklu, kas, Antonam šķita, bija nācis no kāda norveģu sporta veikala. Jaunava droši apsēdās pie smagā ozola galda nomaļā vietā un pasūtīja vīnu. Brīvi viņa noraisīja dzirkstošo kaklautu, novilka cimds un paskatījās Antonā. Lielā izbrīnā Antons saliecās uz priekšu. Kas bija šī jaunava? Tik ļoti redzēta likās... Antons strauji pamāja. Viesmīlis klusi purināja galvu un taisīja lielas acis — varbūt svešā kādu gaidot. Bet jaunajam Griķim bija tā, it kā siltajā, smacīgajā telpā no ienācējas plūstu tīrs vēsums. Viņai bija augsta piere, platas uzacis un dzidri sārta ādas krāsa kā caurspīdīgs ābols. Nē, lūpas viņai nebija krāsotas, nē. Nevienam Griķa firmas lūpu zīmulum nebija tāda tumšuma un valguma.

„Ledus lāse,“ viesmīlis smaidīja, piedams svešniecei tāda paša nosaukuma putotāju vīnu, kurā viņa pārgalvīgi iemērc

kad Ziemas biedrība vienu vakaru sportistiem „atlaida grožus vaļīgāk“.

Baiba noņēma cepuri un pasūtīja vēl vienu pudeli. „Ledus lāse“ garšoja labāk kā glumā zivju eļļa. Tikai — ko tas puisis ar zilajām acīm tik neatlaidīgi viņā raudzījās? Varbūt pazina? Nu, vienalga. Un Sniega Roze dzēra atkal. Viesmīlis skatījās un smaidīja. Smaidīja arī Griķis, kaut gan viņam gribējās pieiet klāt un jaunavu sarāt. Tik jauna, bet tāda liela dzērāja!

Gaidas kundzei bija kauns, bet tomēr viņa gāja iekšā. Viņa bija apņēmusies meitu meklēt visās vietās. Gluži bez elpas viņa bija izskrējusi „Šodienas“ redakciju, bet nesastapusi tur ne Tālavu, nedz Baibu. Nojauta Gaidas kundzei lika meklēt meitu pa vietām, kur rīdzinieki vakaros kavēja laiku, varbūt viņa bija tur, varbūt...

Baibai acis bija jau miglaines, kad māte viņu atrada. Gaidas kundze bija sašutusi. Viņa iecirta meitai vienkārši sāpīgu pļauku pa vaigu. „Tu, nepateicīgā! Es ziedoju savu dzīvi tava sporta labā, bet tu nāc te piedzerties kā pašpuika... Tu...“ mātei sa-

manīja, ka māte to iesēdināja kamanās, nedzirdēja, kā šķindēja zvārguļi uz māju braucot... Gaidas kundze rāja meitu visu ceļu. Sirds viņai sāpēs un dusmās plūda pāri kā upe palos. Tas tak bija neprāts un negods. Viņas meita, kas Davosā ziemas sporta olimpiādē ieguva sudraba medaļu un lauru vainagu, staigāja pa krogiem!...

Griķis uztraukts piecēlās. Svešā bijusi Sniega Roze! Tā pati, kurai viņš bija redzējis Siguldā kopā ar sniega virpuli trakā ātrumā drāžamies pa stāvu nobraucienų ceļu lejā, tā pati, kurās uzņēmumus pārdeva visos sporta veikalos, par kurām zēni dziedāja dziesmiņu: „Zied Sniega Roze Gaižiņā...“ Nē, viņa bija tiešām daiļa. Griķis Lielupi redzēja tuvumā pirmo reizi. Svaiga un stingra, ista Sniega Roze. Un savādas noskaņas pārņemts jaunais rūpnieks pārgāja mājā.

Nelaime bija tā, ka tanī vakarā Dārza pagrabā bija ieklīdis arī Tālava sporta nodaļas līdzstrādnieks Ausmiņš, gribēdams satikt paziņas un palielīties par „Šodienas“ vareno slēpotāju sacensību. Viņš ieraudzīja Baibu, un tā bija uguns sausās skaidās. Olimpiskā meistare krogū! Kur nu bija Ziemas biedrības cerība. Nē, nē, no tādas jau neiztaisīs Eiropas meistari. Varbūt viņa gāja katru vakaru, tikai citā vietā, kas to lai zina. Paraug', kā dzīvoja norveģietes, somietes... No tām gan iznāk uzvarētājas, bet Baiba Lielupe...

Vispirms notikumu pēc pusnakts dedzīgi pārsprīdēja „Šodienas“ redakcijā, un Tālavs gandrīz jau nosolījās rakstīt bezvārda rakstu par sportistu „izpriecām“, tad tas nonāca Ziemas biedrības valdes vīru ausīs. Pat Griķu Daila to dabūja zināt no Tālava un slepeni priecājās par sāncensenes nelaيمي, bet mazie sportisti, kas Sniega Rozi apskauda no sākta gala, centās tai uzvelt vēl pa akmenim uz slavas ceļa... Tikai Līdums un citi, kas ar Baibu bija slēpojuši plecu pie pleca, viņu aizstāvēja godīgi kā biedru, kā brāli, ar kurām kopā būtu pie viena ugunsкура kalnos grūtā pārgājienā zvērējuši viens otram mūžīgu uzticību. Tas bija īstais draudzības zars, ko viņu vidū zaļojam juta pateicīgā Baiba.

Otrā dienā Ziemas biedrībā viņai bija jāatbild par vīna glāzēm goda tiesai. Kāds no jaunākajiem sportistiem bija pasteidzies iesniegt priekšniekam rakstisku sūdzību par biedrības noteikumu pārkāpšanu un meistas goda aptraipīšanu. Lieta vairs nebija jauka. Daļa sportistu pieprasīja Baibas izslēgšanu. Bet ziemas vidū bija Šveicē noliktas Eiropas meistarsacīkstes, uz kurām Sniega Roze gatavojās... Šogad viņai bija jāuzvar. Viņa bija norūdīta kā tērauda atspere, vēl tikai vajadzēja padeldēt slēpes sniegā. Ziemas biedrības vīriem nebija viegli. Viņi zināja, ko ar Baibu zaudē. Tādas slēpotājas vairs otras nebija visā val-

Jaunava droši apsēdās pie smagā ozola galda nomaļā vietā un pasūtīja vīnu.

krāšņās lūpas. Kas viņa tāda bija, Griķu Antons nerimās. Viņš bija gandrīz gatavs iet tai klāt un jautāt.

Pēc pāris malkiem Sniega Roze kļuva jautra. Ja to zinātu Ziemas biedrības priekšnieks treneris Daugavietis, māte, ka viņa izbēgusi no gultas, sēd viena pati vēlā vakarā Dārza pagrabā un dzer vīnu kā kāds vīrietis! Ko gan teiktu Tālavs, kas pat „Šodienā“ aprakstīja viņas stingro dzīvi par priekšzīmi citiem? Tie tikai būtu joki! Sniega Rozei svila no vīna vaigi. Viņa tā nebija priecājusies pat pēc sacīkstēm,

skrēja asaras acīs un balss kļuva asa. „Tu esi meistare, bet nieka dēļ met savu godu ugunī! Kaunies! Septiņus gadus celties, lai vienā vakarā kristu!“

Galvu nodūrusi Baiba sekoja mātei. Kauns dedzināja vairāk kā pļauka. Tāds tracis! Viesmīlis, svešais puisis un vēl daži dzirdēja. Rīt zinās visa Rīga, ka Sniega Roze dzer! Viņu izviedis no Ziemas biedrības, nepielaidīs sacīkstēs... Viņu — Baibu Lielupi...

Tikusi uz ielas, Baiba iebāza cimdu mutē un elsoja kā šūpuļa bērns. Viņa pat ne-

sti. Paietu atkal pieci gadi, kamēr kādu no jaunajām dabūtu Baibas slavā. Bet Baibai jau bija Dieva dota dzirksts sportam. Kurai jaunavai vēl tāda būtu? Ar viriešiem tas bija citādi. Tur bija lielāka izvēle. *

No rīta Sniega Roze vēl domāja, ka Tālavu viņu glābs. Viņš tak labi viņu pazina, pazina arī Ziemas biedrības valdi, viņš varēja aizlūgt un galvot par viņu. Bet pēcpusdienā Baiba saprata, ka cerē velti. Viena skurbums jau bija nozudis, galva skaidra kā stāvēt kalngalā pirms piecu kilometru gaŗa nobrauciena. Baiba atcerējās sportistu likumu: godam uzvarēt un godam zaudēt. Viņa bija gatava saņemt savu soda tiesu un negaidīt citu palīdzības. Viņa bija stipra kā vēju izlocīts dadžu krūms sausā tīrelī. Lai Tālavu un mila noriet kā savle, lai pazūd slava, Baiba paliks savai!

Bija agra ziemas pēcpusdiena ar pelēku krēslu, kad Ziemas biedrības zālē pie zaļu drānu aplāta svinīga galda apspriedās goda tiesas locekļi. Tumšos koka svečtuŗos dega mākslīgas stikla sveces, mezdamas slāpētu gaismu tiesnešiem sejās. Baiba gaidīja aiz durvīm. Viņas liktenis griezās kā laimes rats. Asinis joņoja kā pirms lielajām ziemas sporta sacensībām. Uzvara vai — zaudējums?

„Vai meistare Baiba Lielupe dzeŗ un smēķē?“ Ziemas biedrības priekšnieks Igāts, vecs, drukns vīrs, bet liels sporta draugs, vaicāja trenerim Daugavietim.

„Saprotams, ka ne,“ treneris strupī atbildēja. „Vai viņa būtu tik tālu tikusi, ja to darītu?“ Sportistu pārstāvji, atskaitot Līdumu un Baibas draugu, lēkšanas meistaruru Doraini, prasīja Baibas izslēŗšanu. Daugavietis ieteica rāŗjenu. Izcēlās gandrīz ķīlīda, kad Līdums sāka Sniega Rozi aizstāvēt. Milzīgs viņš izslēŗjās galda galā, pirmais slēŗošanas meistaruru un sporta skolotāŗis. Sparīgi atmeta atpakaļ gaiŗos matus un sāka runāt dzirkstoŗām acīm, kā kalnu ērglis aizstāvēdams ligzdu. Viņa balss dārdēja.

„Kungi, jūs prasāt meistaruru Lielupes izslēŗšanu,“ Līdums nikni teica, „bet jūs paŗi vijat sev pāŗtagu ar to. Vai atceraties pagājuŗo zīemu un olimpiādi Svecīcē? Varonīgi viņa tur cīnījās ar pasaules labākajām slēŗpotājām, ar norveŗietēm, vācīetēm, amerikānīetēm, līdz ieguva teicamo otro vietu. Jūs lēŗojāŗties ar savu Lielupi, nēsāŗjāt viņu uz rokām, jūs gaviļēŗjāt. Jūs zināt, ka parasti sievietes netrenējas tā kā virieŗi, viņas nevar izturēt sacīkstes un trenīņus. Bet ko dara mūsu Lielupe? Piecus gadus viņa ir atrāvusīes no visas dzīves, viņa trenējas vairāk un cītīgāk kā daŗis labs vīrietis. Tāpēc viņa arī ir distanču meistare, gaŗo, grūto distanču. Cik spēka un izturības tas prasat! Lielupe ir vienīgā sieviete Baltijas valstīs, kuŗa lec ar slēŗpēm. Jūs visi esat redzēŗjuŗi, cik bezbailīgi un apzinīgi viņa lido no tramplīna. Es domāju, man nebūs

jums jāatgāŗdina viņas sasnieŗumi slalomā pie mums un āŗzemēs... Un ko jūs gribat darīt ar ņo, es teīkŗu pēc labākās sirdsapzīņas, ievēŗojamo sportīstī? Jūs gribat viņu aizmest projām kā aizmet nederīgu aŗŗu sauŗu, kad visi katli jau noberzti. Jūs gribat padzīt Lielupi no biedrības, kas tikai viņas dēŗ kļuvusi slavēna, laupīt iespēŗju īstai sportīstei piedalīties sacensībās? Es pazīstu Sniega Rozi un zīnu, ka viņa to varonīgi panēsis, bet jūs būsīet kaitēŗjuŗi paŗi sev, padzīdami labāko slēŗpotāju no sportīstīru vīdus. Lielupe jums zīedoŗusi vīsu, bet ko Ziemas biedrība devusi viņai? Tikai treneri un ceŗu uz āŗzemēm. Vai Ziemas biedrība ir apdroŗinājuŗi viņas dzīvību, kā to prasat starptautīskie sporta noteīkumi? Vīenā skaīstā nobraucīenā — mazas vīnas dēŗ — meistare var palīkt kropla uz vīsu mūŗu. Un ko viņa darīs pēc tam? Sakīet

JĀNIS VESELIS

PĒKŗŅĀ LIESMA

*Tad tavas acīs mani noglāstīja,
Kad sveŗā ielā vīentulīgi gāju.
Tu ņŗīti iedama uz manu māŗu,
Jo solīs strauŗis un līksmi dreboŗis bija.*

*Teŗ seŗa pavīda ar tīksmi valŗu,
Un augums aizsūpojās gaitā cēlā.
Tīk kaira bīŗi novakarā vēlā,
Pār mani metot laimes staru zālŗu.*

*Jau pēkŗŗa liesma tev pār vaīŗu klāŗās,
Un pats es samulŗu, uz vīetas stādams
Un savu neprātīgo sīrdī rādams,
Tad ņīgli pagrieŗos, lai steīgtos māŗā.*

*Un tevī gaidītu, pilns jauŗsmu klusu,
Iķ skaŗu klausīdams, kas nodīm telpā,
Iŗ asīns dunoŗā un nakŗu elpā. —
Bet tumŗās ielās tu sen pagāīsisī.*

man, ko Baiba Lielupe vīspār darīs tad, kad kļūs vēcā un nevarēs vāŗis slēŗpot? Labī, viņa būs sporta skolotāja un mācīs īesācēŗjus, bet cik īlgi? Jūs vīslabāk zināt, kungi, ka sportīstīra mūŗis nav gaŗŗ. Smāgos trenīņos un karstās cīņās tas sadīlīst āŗīri. Vecumā sportīstīru vāŗis nemēklē. No kā tad dzīvos Sniega Roze, kas slēŗošanas dēŗ pametusī augstskolu un darbu? No atmīņām un sudraba balvām varbūt?... Vīņa ir sīevīete, jauna un daīļa turklāt. Bet — Lielupe deŗo tīkai reīzi gadā un gandrīz nekā nezīna no pasaules. Es ņe īedroŗīnos teīkt, ka, varbūt, sporta dēŗ viņa palīks vīsu mūŗu vīenā... Ar kādu sodu jūs viņu gribat sodīt, tiesneŗu kungi, pāŗis vīna glāŗu dēŗ? Mēs tak nemaz vēl nezīnām, kāpēc Baiba Lielupe gājuŗi Dāŗza pagrabā. Treneris Daugavīetis viņu vakar tīk āŗī aizraidīja no eglītes...“

Bīedrības priekŗnīeks Igāts pamāŗa: „Pasauŗīet Lielupi.“

Seŗi vīri pagrieŗās un uzmanīgi raudzījās uz durvīm, pa kuŗām īenāca Baiba.

Katrs redzēja viņas īielīsko augumu. Brūngans, Gāŗdas kundzes adīts, tēŗps rāŗdīja Sniega Rozes platos plecus, stīngro vīdu un slāīdās kājas. Droŗa un mīerīga viņa nostāŗjās tiesneŗu priekŗšā. Sniega Roze valdīja pār sevi.

„Baiba Līelupe,“ gauŗi, kā negribēdams prasīja Igāts, „kādas paskāīdroŗumus jūs varat dot goda tiesai par Ziemas bīedrības noteīkumu pāŗkāŗŗanu un sportīstes cīeņas aizskarŗšanu, — par savu vakardīenas īzturēŗanos?“

Bāŗbas rudājās acīs nozībēja zeltāina līesma. Līdumam aizrāŗvās elpa. Ko gan priekŗnīekam atbīdēs ņī jaunā, stīprā sīevīete? Igāts bīja jau salīecīes uz priekŗŗu, lai labāk dzīrdētu sportīstes atbīldī, kad notīka kaut kas pavīsam negāīdīts.

Zālē īedrāŗās jauns cīlvēks tumŗā mētelī, un tas nebīja vīeniens cīts kā jaunais Grikīis! Viņŗ bīja ļoti steīdzīes, lai Ziemas bīedrībā nokļūtu īstā īaikā, tīkko no Tālavā, kuŗŗ gāŗa ar Dāīļu uz kīno, padzīrdīs, ka „Snīga Rozi, īaikam, ņodīen īzslēŗŗot...“ Iŗjukuŗīem matīem, aizelsīes, tāds viņŗ teīca Igātam savu vāŗdu: „Antons Grikīis.“

Bāŗbai apŗīlba acīs kā bīstāmā pagrieŗīenā. Tas tak bīja tas pats, kas pagrabā sēdēja viņai pretī un smīnēŗal Jā, ko tad viņŗ īstī gribēja? Kāŗ viņam nāca prātā?... Antonis Grikīis... Vai tas nebīja Grikīu Dāīlas brāŗis? Viņas sāncenses brāŗis! Ko viņŗ gan teīks?...

„Godāŗjamīe kungi,“ Antonis nevīlcīnāŗās, „Bāŗba Līelupe īr mana līgava. Mēs jau daudzus gadus esam pazīstāmī,“ viņŗ teīca, „un es varu jums galvot, ka, atskāītot pāŗis vīeglas vīna glāŗes vakar, kad bīju īelūdŗis Līelupes jaunkundzī Dāŗza pagrabā vakarīņās, viņa nav nekur cītur dzēŗusi, ne cītāŗi pāŗkāŗŗusi bīedrības noteīkumus. Es ņīnī gadījumā atbīldu par vīņas rīcību!“

Tad Grikīis palocījās un aizgāŗa tīkpat āŗīri kā nācis, negāīdīdams Bāŗbas pateīcību.

Tīesneŗi palīka apmulsuŗi, bet Snīga Rozē bīja glāŗta.

Pīrmaīs attapās Igāts. Viņŗ ņŗķelmīgi paskatījās pāŗsteīgtajā Līdumā un noteīca: „Nu, Līdum, ko jūsu skaīstā runa līdzēja? Sporta slava jau tīkai tādas līetas vēcīna. Apsvēcīcam, apsvēcīcam meistarīl! Bet tagad, Līelupe, eŗīet māŗās un labī atpūŗaties. Rīŗ treneris Daugavīetis brauks jums līdzi uz Gaŗzīņkalnu un uzmanīs jūs līdz febrūŗīm, kad Davosā nolīktas sacensības. Un pēc tam — ļauŗīet mūsu dēŗ kaut kaklul!“ Labsīrdīgāŗis Igāts pats nosmēŗjās par savu kuplo joku.

Bāŗbai kaisa vaīgi. Sveŗŗ vīrietis bīja viņu aizstāvēŗis, nosauŗis par savu līgavul! Un Grikīis vēl! Ha—ha—ha! Tālavu meītai, viņa dēlam. Tas tīkai gan bīja līktenis. Un viņa bīja ļāvusi vīsam tam notīkt! Tīkai tādēŗ, lai neīzmet no bīedrības, lai var slēŗpot, cīnīties, uzvarēt...“

(Turpīnāŗjums sekos.)

Pasaules rekordista Naondo Tajimas lēciena dinamika.

**UZ PRIEKŠU, TIKAI
UZ PRIEKŠU!**

Es eju uz priekšu, uz priekšu tik vien,
Un dažādas zemes es redzu.
Uu skumjas un milu, kas domas sien,
Es sirdi par dzimteni dedzu...

Omon's.

Šie Japānas varoņu eposa populārā dziesminieka vārdi viszīmīgāk raksturo saules lēkta zemes apbrīnojami straujo progresu visās nozarēs pēdējā gadu pussimtā. Šai laika sprīdī Japāna izveidojusies par modernu lielvalsti, traukdamās, savas dzīves telpas trūkuma dēļ, iespīesties arvien vairāk un plašāk visos kontinentos. Japānas gandrīz neticami ātrais tehnikas uzplau-

kums devis tai iespēju sekmīgi sacensties ar jebkuru citu lielvalsti ir miera, ir kara apstākļos. Japānas modernās tehnikas gandrīz neticami ātrais uzplaukums izskaidrojams ar japāņu ātrām uztveres spējām, ārkārtīgo cītību, apbrīnojamo pieticību, pienākuma un nacionālās apziņas augsto pakāpi. Visam augstākā mēraukla ir kolektīvās — nācijas un nevis personīgās intereses. Šie japāņu taulas augstie morāliskie spēki veidojušies gadu simteņu ilgajās, ne-

Kitei Sons jau priekš Berlīnes olimpiādes spēja veikt 42,2 km 2 stundās 26 minūtēs kādās sacīkstēs Mandžuko.

mitīgajās cīņās par dzīves telpu. Vēl vairāk tautas morālisko spēku izveidošanos veicinājusi valdošā karotāju šķira samuraji, liekot par pamatu dzīves veidam stingru „bushido“ kodeku, kas arī kļuvis par valdošo pasaules uzskatu. Tas prasa no katra nevien varonību un neaprobežotu izturību, bet arī līdzcietību un vājo aizsardzību, prasa upurēšanos sociālās taisnības labā.

Japāņu centība, čaklums, neatlaidība un cīņas spars spilgti izpaužas arī sportā. Eiropējiem sporta veidiem Japānā likts pamats 1870. gadā. Pirmās sporta sacīkstes risinājās tikai 1878. gadā Sopparo lauksaimniecības augstākās skolas sarīkojumā.

Pionieri sportā bija studenti un skolnieki. Tokijas karaliskās universitātes studentu piemēram, organizējot sacīkstes plašākā mērogā 1883. gadā, sekoja pārējās universitātes. Jau 1906. gadā Japāna varēja lepoties ar pirmo pasaules rekordu. To sasniegta Minora Fujii, veicot 3,90 m augstumu. Līdz 1911. gadam moderno sportu attīstība Japānā vēl bija samērā vāja starptautisku sacīkšu un ierosinājumu trūkuma dēļ. Pirmo reizi austrošās saules karogs olimpiādē plīvoja Stokholmas stadionā 1912. gadā, kad tur startēja 2 japāņu sportisti. Tas bija pirmais japāņu sportistu starts Eiropā. Uzvaras mastā saules lēkta zemes dēļ savu karogu pirmo reizi redzēja olimpiādē tomēr tikai 1928. gadā. 80.000 skatītāju pirmo reizi dzirdēja sērīgi svinīgo Japānas himnu par godu olimpiskajam uzvarētājam trīssoļlēcēnā (15,21 m) — Odam, kas Parīzes olimpiādē 1924. gadā spēja ierindoties vēl tikai 6. vietā. Vēl jo lielākā priekā un lepnumā iemirdzējās japāņu sportistu acis, kad uzvaras mastā himnai atskanot uzvijās arī vēl otrs Japānas karogs, jo 2. vietu Japānas krāsām bija izcīnījis Nambu. Otru zelta medaļu Japānas krāsām izcīnīja Tsuruta 200 m peldējumā uz krūtīm. Nākamajā olimpiādē — 1932. gadā Los-Andželosā — japāņi 26 nāciju konkurencē izcīnīja jau 6 zelta, 7 sudraba

un 4 bronzas medaļas. Nambu izcīnīja zelta medaļu trīssoļlēcēnā ar olimpiskā un pasaules rekorda sasniegumu 15,72 m. Berlīnes olimpiādē, kur konkurence bija lielāka kā jebkad līdz tam, japāņi ieguva 6 zelta, 4 sudraba un 9 bronzas medaļas, gūstot labākos panākumus, tāpat kā iepriekšējās olimpiādēs, vieglatlētikā un peldēšanā. Sīkstais japāņu students Tajima izcīnīja zelta medaļu trīssoļlēcēnā ar fenomenālu pasaules rekorda sasniegumu — 16 m. Uzvarētāju godināšanas mastā līdzās viens otram atkal plīvoja 2 Japānas karogi, jo Harada ar 15,66 m izvirzījās 2. vietā. Tajima piedevām guva arī vēl bronzas medaļu tāllēcēnā ar 7,74 m.

Dižāko uzvaru Japānas krāsām izcīnīja neizsīkstošas enerģijas un neatlaidības dzīvs paraugs students Kitei Sons, mazākais augumā (1,60 m) Berlīnes olimpiādes dalībnieks, uzvarot vienā no grūtākām sacensībām — maratonā pasaules un olimpiskā rekorda laikā 2.29.19,2.

E. T.

Masao Harada tāllēcēnā spējis veikt 7,59 m, trīssoļi — 15,75 m, 100 m — 10,7 sek. un 200 m — 21,6 sek.

Triecienu vienības straujā pārgājienā bija sasniegušas Dņepras upi. No pretējā krasta nemitīgi dārdēja boļševiku lielgabali, un granātas ārdīja kaujas lauku. Neraugoties uz pretinieka viesuļuguni, vācu triecienu grupas nocietinājās krastā un sagatavojās upes pārejai. Visi tilti bija uzspridzināti. Lai tiktu pāri, bija jāuzceļ tilts.

Triecienu vienībai sekojošie darba dienesta vīri stājās darbā. Granātu un ložu lietū pāri Dņeprai pamazām, bet noteikti cēlās tilts. Balķis pievienojās balķim. Dēlis tika pienaglots dēlim, un, kamēr upes krastu sasniedza arī pārējās motorizētās un kājnieku vienības, tilts bija gatavs. Vācu vienības varēja turpināt savu triecienu.

Taču izrādījās, ka otrs upes krasts, kur vēl joprojām bija nocietinājušies boļševiki, ir stipri stāvs un tankiem grūti pārvarams. Atkal reiz darba dienesta vīriem bija jādodas uz priekšu, lai stāvo nogāzi noraktu

un atvieglotu tanku virzišanos. Viss šis darbs bija jāveic nepārtrauktā ienaidnieka ugunī. Tikai tagad triecienu daļas devās pāri jaunceltajam tiltam. Tanku kolonnas un tām sekojošās motorizētās vienības viegli pārvarēja norakto nogāzi un straujā uzbrukumā boļševiku daļas atsveda tālu atpakaļ.

Dņepra bija pārieta. Fronte visā garumā virzījās uz priekšu. Un līdz ar aktīvām cīņas vienībām uz priekšu devās arī darba dienesta vīri — kaņavīri, kuriem vienlīdz labi bija jāprot rīkoties ar šauteni un lāpstu.

Tajā pašā laikā kādā citā frontes sektorā vācu vienības bija ieņēmušas lielāku rūpniecības pilsētu. Boļševiki atkāpjoties bija sapostījuši un iznīcinājuši visu, ko vien spējuši. Fabrikas un spēkstacijas bija izpostītas, ūdensvadi saspridzināti, dzelzceļi izjaukti. Še atkal darbā stājās brūnajās formās tērtie vīri un jaunekļi,

kas savās zīmotnēs nes lāpstas atveidu. Sadalījušies pa grupām, darba dienesta locekļi ieradās fabrikās un stacijās, sāka klauzēt āmuri un dziedāt zāģi. Pagāja stundas, un viena pēc otras darbus atjaunoja elektriskā spēkstacija, dzelzceļmezgla punkts un pāri upei pacēlās koka pagaidu tilts ar lepnu uzrakstu — „Celtspēja 8 tonnas.“

Visu to bija veikuši vīri, kas nebija kaņavīri tiešā nozīmē un tomēr vienmēr bija līdzās pirmajām kaņaspēka vienībām. Viņi arvien bija tur, kur vajadzēja celt, labot vai atjaunot. Vīriem ar lāpstu kaņš nav tik

kai ērts un patīkams pastaigas dienests aizmugurē.

Astoņpadsmitgadīgie jaunekļi un vīri pāri pusei, ar šauteni un lāpstu piedaloties kaņā, apvienojuši cīņas un darba jēdzienus. Arī visvienkāršākais darbs frontē vai aizmugurē, ja tas kalpo kopējam mērķim, ir līdzvērtīgs cīņai. Tā arī darba dienesta locekļi ar savu darbu sevi ierindojusi aktīvo cīnītāju rindās. Daudzi Dzelzs Krusta nesēji darba dienesta vīru vidū liecina, ka viņu darbs bieži vien bijis augstākās varonības piemērs.

Valsts darba dienesta organizācijas tapšanai nav gadījuma raksturs. Tā izaugusi kā nacionālsociālistiskā pasaules uzskata dabīgā sastāvdaļa. Jau 1932. gadā bija pilnīgi izstrādāts darba dienesta organizācijas plāns un tā uzdevumi. Darba dienestam bija jāapvieno jaunieši no 18—25 gadiem, no dažādām iedzīvotāju grupām nākošie jaunieši bija jāsakausē par vienotu darba kopu. Studenti, strādnieki, tirgotāji un mācekļi bija jāapvieno kopējā saimē — vācu jaunatnes darba kopā.

Lielo un atbildīgo uzdevumu uzņēmās pulkvedis Konstantīns Hierls, jau pirmajā darba dienesta sanāksmē Nirnbergā dodot Vadonim solījumu: „Mans Vadoni, Jūs varat pajauties uz Jūsu darba dienestu grūtās dienās ne mazāk kā labās.“

Īsā laikā izveidojās plaša organizācija, iesaistot sevī jauniešus, kas atradās pusceļā

(Turpinājums 24. lapp.)

VĪRI, ar šauteni un lāpstu

Ciešā sadarbībā ar frontes kaņavīriem darba frontes vīri izlabo boļševiku sapostītos dzelzceļus. Tiešā kauju ugunī tie pārliet dzelzceļa sliežu no krievu platumu uz normālo platumu.

Parādes gājienā vīri ar lāpstām rāda savu stāju.

A u g š ā:
Riziskā darbā norūdas vācu jaunieši, mācoties pazīt un cīnīt arī vienkāršākos darbus.

Sievietes palīdz

Kamēr miljoni drosmīgu vīru frontē ar ieročiem rokās cīnās par jaunu un labāku dzīvi, viņu vietās dzimtenes fabrikās, laukos un citās darba vietās stājusies sieviete, lai ar savu darbu palīdzētu jaunās dzīves veidošanā.

Kaņavīru mātes, māsas un līgavas, strādājot visdažādākās darba nozarēs, palīdz ne tikai saviem tuviniekiem, bet visai tautai. Pirmā kārtā sastopam sievieti sanitārā dienestā. Māsas un kopējas ar Sarkanā krusta zīmi baltajos lakatiņos stāv pie ievainoto gultām, jaunas meitenes palīdz saimniecībā ģimenēm, kur daudz bērnu un tēvs atrodas frontē.

Mēs sastopam sievietes sakaru dienestā — telefonistes, telegrafistes un radiotelegrafistes. Sieviete stājusies darbā arī satiksmē, aizvietojojot vīriešus, kas devušies uz kaņalaiku. Šajā lielajā cīņā, kas tagad pārņēmusi visu pasauli, sieviete nav palikusi pasīva vērotāja, bet ar savu darbu palīdz celt un veidot jauno Eiropu.

Visa tauta simtprocentīgi iekļāvusies lielajā cīņā par Eiropas brīvību. Kamēr ģimenes galva atrodas kaņalaikā, viņa vietā fabrikā stājusies sieviete. Dodoties darbā, mātes atstāj savus bērnus īpašos bērnu namos, kur tos uzrauga Sarkanā krusta māsa.

Ari satiksmes dienesta daudzus atbildīgus amatus ņem sieviete, ar savu darbu apliecinot līdzdalību kopējā lietā.

Studentes, ierēdnes un skolotājas strādā bruņošanās rūpniecībā, gādājot, lai arvien no jauna papildinātu municijas krājumus.

2. Melngalvju nams Rīgā.

Kad 1330. gadā Rīgas pilsēta pēc sivas un ilgstošas aizstāvēšanās bija spiesta padoties, tai līdz ar citiem ipašumiem bija jānodod ordenim arī Rīgas ģilžu nami — sabiedrisko sanāksmju vietas. Lai šo pilsētas dzīvei sāpīgo robu aizpildītu, pilsopī nolēma tirgus laukumā, iepretī Rātsnamam, celt īpašu ēku. Un jau pēc dažiem gadiem, šķiet 1334. g., „Jaunā nama“ būvi pabeidza. Jaunais nams kļuva par Rīgas sabiedriskās dzīves centru. Tā durvis bija atvērtas kā namniekiem, tā tirgotājiem un amatniekiem. Kopš 1477. gada šeit apmetās arī neprecējušos tirgotāju, jūrnieku un zeltkaļu brālība — t. s. Sv. Maurīcija brāļi jeb Melngalvi, kuru pirmā mītne atradās Svērtuves un Jaunavu ielas stūrī.

Gandrīz simts gadus Jaunais nams palika nepārveidots. Neliela pārbūve izdarīta tikai 1428. gadā. Mums visiem labi pazīstamās akmens plāksnes ar Sv. Marijas un Sv. Maurīcija cilņu attēliem un uzrakstiem uzstādītas 1522. gadā galvenās ieejas sānos, divu stābu veidā, kas noslēdza toreiz nama priekšā esošos akmens solus. Vēlāk laukums nama priekšā pārklāts ar jumtu un pārvērsti slēgtās tirgotavu telpās. Jaunu seju Jaunais nams ieguva XVII gs. sākumā, kad 1619. gadā holandiešu meistari — brāļi Janseni stājās pie nama zemeņa pārveidošanas renesanses stilā. Tai pašā laikā (1622. g.) iebūvēja arī pazīstamo pulksteni ar mūžīgo kalendāriju. Pārveidošanu pabeidza 1625. g. Visā visumā Melngalvju nama jaunā fasāde, neskaitot dažus mazākus pārveidojumus, piem., šauru piebūvi Mazās Grēcinieku ielas pusē.

Līdz 1886. gadam galvenās fasādes zemeņa nišu iedobumus rotāja gleznojumi, kas atvītioti ar četrām tēlnieka A. Folca veidotām figūrām un Rīgas, Brēmenes, Lībekas un Hamburgas ģerboņiem. Tad pat fasādes priekšbūves stūrī uzstādīts Sv. Jura akmens tēls, kas darināts pēc Melngalviem piederošās XVI gs. sudraba statuetes, un divas lauvas virs jau minētiem priekšbūves ieejas stabiem. Vismazāk skarta uzglabājusies nama mugurfronte, t. i. Svaru ielas pusē esošā siena, kas ar savu vienkāršo, nedaudz grozīto gotisko formu dod zināmu jēgumu par Melngalvju nama pirmatnējo izskatu.

Cauri visiem laikiem, daudzajiem kapiem un ugunsgrēkiem Melngalvju nams — Rīgas vecākā profānā celtne — stāvēja neskarts, līdz bolševiku visu postošās rokas to sagrava.

V. VELARS

1777. g. kāpnes sākās tīstīt no tirgus laukuma; uzejas augšgalā noslēdza akmens portāls.

1855. g. kāpnes nojauktas un ieeju sēdza jumts. 1816. g. nams paplašināts ar šauru piebūvi Mazās Grēcinieku ielas pusē.

Tāds tas bija 1941. g. jūnija pēdējās dienās.

PURVA LAUDIS

Rīga var lepoties, ka tai ir zemes platības, kādu nav nevienai citai lielpilsētai Eiropā. Zeme, kas līdz boļševiku varas laikiem atradās pilsētas pilnā vai virsīpašumā, aizstiepjas līdz pat Limbažiem un sniedzas tuvu 90.000 ha, kamēr Berlīnei, piemēram (pēc 1924. g. datiem), bija tikai 60.000 ha. Ķelnei — 10.000 ha, Štetīnai — 9000 ha, Hanoverai — 5000 ha. Kēnigsbergai — 3000 ha, Ķīlei — 2200 ha. Rīga arī pulcējusi savos mūros vairāk kā vienu piekto daļu latviešu. Labierīcību ziņā Rīga stāv tuvu savām lielākajām un vecākajām māsām. Rīgas pilsētas zemju robežās uz Rīgas jūras līci savus ūdeņus raida trīs lielas upes — Daugava, Gauja un Lielupe. Uz Rīgu aizvijas pusducis „lielu, platu tēva jostu, ko nevar pūrā salocīt“ — pirmklasīgu, asfaltētu lielceļu. Piccas dzelzceļa stīgas no trim pusēm un jūras ceļš no ceturtais puses nodrošina ridziniekiem ērtu visa nepieciešamā piegādi.

Lielā zemju platība, kas apņēma Rīgu, ir gan bagāta daudzām jaukiem apvidiem, skatam tīkamām ainavām, kas tā vilina atpūtas meklētājus un izklaidēšanās tīkotājus, bet pilsētnieku apgādātāja — čaklā zemesrūka zemnieka — sirdi tā maz iepriecina. Purvi starp smilšu kāpām, staigāšanas plavas, meži, zivju bagātas upes un ezeri ir gan patīkami svētdienas medniekiem, makšķerniekiem, ogotājām un sēnotājām, bet mazāk prieka sagādā tiem, kas apsaimnieko savu zemi šais purvainajos vai smilšainajos apvidos.

Lielas ir Rīgas purvu platības, no kuriem Rīgai vistuvākie — Olaines Tīreļa purvi vien aizņem zemes joslu 90 km garumā un 12 km platumā. Šai tipiskajā sūnu purvā bez parastās sūnu veģetācijas gandrīz nav nekādu koku. Vienīgā šo purvu bagātība, ja neskaita dzērvenes un lācenes, ir kūdra. Tikai purvmalās parādās pa kroplai priedītei. Tai tālāk pievienojas sīks bērzs, ūdeņainās vietās arī melnalksnis. Ar diez' cik lepniem kokiem nevar lepoties arī smilšainās vietas purvmalā.

Zemīte apkārt purviem ir nabadzīga. Visgarām balta un pelēka smiltis. Pa starpām purva paliekas — kūdrājs. Zeme stipri cieš no slapjuma. Tīreļa purva slapjums no vienas puses, Lielupes un Babītes ezera ūdeņi no otras puses, neraugoties uz ūdens novadgrāvjiem, vēl arvien šē apdraud katru pasākumu. Ļoti mazais zemes minerālielu saturs nav pietiekams kultūras augiem. Tādēļ tās jāatvieto ar mākslīgiem līdzekļiem. Vēlas naktssalnas piedevām stipri ierobežo purva saimnieku kultivējamo augu izvēli. Naktssalnas dažreiz pat jūnijā nokož zaļumus. Augļu koku un dažu dārzāju kultivēšanai tās ir gandrīz nepārvarams šķērslis. Agra sēja purva zemēs nav iespējama. Purva saimnieku viss tas piespiež novirzīties uz zālāju kultivēšanu un lopkopību, bet zemo plavu un meža zāle ir un paliek vāja barība pat vispietieģākajām raibajām un aitām. W un NW vētras, sadzīdamas ūdeņi Lielupē, ne reti vien, kad zāle atrodas savā visaugstākajā augšanas stadijā, piens zāli ar dūņām un smiltīm, padara to nederīgu. Labākajā gadījumā vēlāk plautais siens ir ļoti puteklains un lopu veselībai kaitīgs. Pa mežu un purvu nomalēm izkaisītās plavas ir pa lielākai daļai mazvērtīgas kā zāļu sastāva, tā barības ziņā. Šīm purva zemēm tomēr ir liels pievilksanas spēks.

Rīgas tuvums, kur tirgū var izdevīgi pārdot katru ražoto saknīti, nāk par labu ir pārdevējam, ir pircējam. Purva zemju saimnieki, pārdodot savus produktus par samērā zemām cenām, piepalīdz realizēt dzīvē tirgus uzdevumu: apgādāt pilsētas iedzīvotājus ar svaigām un lētām precēm. Kopš gadu desmitiem šīs zemes rūķu gaitas šē sākuši simtiem sīkzemnieku, iebūviešu, amatnieku un jaunsaimnieku. Agrie kartupeļi, dārzeņi, piens, krējums, sviests, siers, gaļa, pateicoties čaklo roku neatlaidībai un darba priekam, dod iespēju iztikt nevien pašiem, bet atlicināt vēl arī labu mazumiņu tirgum

pat no tām saimniecībām, kuru zemes platība nepārsniedz 10 ha, kādu te ir vairums.

Mārtiņš Puriņš — pasaules kara dalībnieks, kam no tiem laikiem vēl lode krūtīs, savu mazsaimniecību Trenču ciemā pilnīgi paša spēkiem izveidojis par priekšzīmīgu. Cīņaino zemi uzplēsis ar traktoru un drīz vien šo lauku pārvērtis ziedošā druvā, kas tagad dod līdz 2000 pūru graudu. Pārējos laukos Puriņš panācis stiebru gaļumu sev līdz krūtīm un tādu graudu bīrumu, par kuru viņu var apskaut pat vecsaimnieki no auglīgā Zemgales līdzenuma. Ar savu uzņēmību Puriņš 15 gadus, bez graša aizņēmuma, uzbūvējis visas lauksaimniecībā nepieciešamās ēkas. Uzkoptās purva plavas atļauj viņam turēt tik lielu raibaļu skaitu, ka pietiek piena un citas pārtikas 8 majniekiem un ir vēl tirgum.

Tā paša ciema sīksaimniekam Ansim Trencim uz viņa 5 ha platības dabas apstākļi bijuši un vēl tagad ir sevišķi nežēlīgi. Viņš, par spīti visām pūlēm, arvien vēl ir purva varā. Tagad novadgrāvis gan viņam stipri palīdz, bet citas likstas vēl arvien neļauj izraisīties no rāvaino ūdeņu varas. Viņa jaunsaimniecība atrodas tieši Tīreļa purvmalā — atstāta no citām saimniecībām. Pavasara un rudens ūdeņi rēgulāri pārklāj tīrumus, jo lielais novadgrāvis ar katru gadu aizsērē arvien vairāk, bet vēl arvien nav nokārtots jautājums, kā to iztīrīt. Viņam pacietīgi jāgaida atplūdi, lai nenogrimtu ar visu zirgu tīrumā. Arī kuļam mašīna pie viņa rudenos iegriežas tikai tad, kad kaimiņos jau visa raža izkulta. „Šogad „Vaivariņos“ kūlām tikai īsi priekš Ziemassvētkiem,“ stāsta neatlaidīgais zemesrūķis.

Viņš, tāpat kā daudzi citi Tīreļa purva apkaimes zemesrūķi, gaida lielāku vēribu savu trūkumu novēršanai. Sliktie satiksmes ceļi līdz šosejai un elektrības trūkums, lai gan elektriskie augstspraiguma vadi iet pāri viņu galvām, gaida savu atrisinājumu.

E. Tūbells.

Mārtiņa Puriņa saimniecība

Anša Trenča saimniecība „Vaivariņi“.

Latviešu Tulka Piecziņojumi

kādā vienībā pie Pēterpils

Jekabs Rasmanis

Pēc asiņainām kaujām pie Lugas, pagājušā gada septembrī, bija ietriekts dziļš ķīlis arī šai boļševiku frontes posmā. Divi pussakauti krievu armijas korpusi bija ielenkti purvainā mežā. Tur tie nocietinājās. Visas pieejas bija mīnētas.

SS vienība traucas uz priekšu un nonāk pie kādas apm. 30 m platas upes. Aiz tās liels mežs. Tur jābūt krieviem, bet nekas nav saskatāms. Klusums. Karsē saule. Pļavā aiz upes čirkst sienāži.

„Mums jāuzzin, kas notiek mežā,“ no upes krasta, binokli vērodams mežmalu, saka SS bataljona komandieris.

„Atļaujiet noskaidrot, komandiera kungs! pietecis bataljona tulks.“

„Jūs? Jūs gribat iet kopā ar izlūkiem?“

„Nē, viens pats, ja atļausiet.“

Komandieris mirkli pārdomā. Viņam patīk šis uzņēmīgais vīrs, kas seko bataljonam kopš Rīgas.

„Labi, mēģiniet, bet uzmanīgi. Veltīgam riskam nav nozīmes.“

— Ej nu sažini, kad risks nav veltīgs, — domā tulks. Viņš sameklējis gaļu kārti un piestiprina pie tās baltu lakatu. Viņš ceļas, lai pa laipu ietu pāri upei.

„Pagaidiet! Tādā apgērbā taču jūs nevarat iet, tas nav vācu armijas tērps.“

„Cita man pagaidām nav,“ tulks uzmet skatu savam Latvijas nacionālās armijas frencim.

„Zēni, aizdodiet viņam mēteli!“

Tā, zili pelēkā mēteli nu viņš ir vācu armijas piederīgais ar visām kaņavira tiesībām, cik vispār tās boļševiki ievēro.

Kārti ar balto karogu gaisā izslējis, tulks pāriet upi un lēnām tuvojas mežam. Saule karsē.

— Mēteli tiešām par karstu, — viņš domā. Varbūt tā nemaz nav saule, bet satraukums no nezināmā, kas liek uz pieres rasot sīkām sviedru lāsēm? Mežs klusē. Bet vai tur no krūma neglūn boļševika snaipera stobrs?

Soļus desmit no meža gājējs apstājas, dziļi ievēl elpu un tad, cik plaušas spēj, krieviski sauc šim noslēpumainajam klusumam mežā:

„Uzklausiet! Uzklausiet!“

Tālu aizskan atbalss. Kaut kur būkšķ lielgabali. Tas ir vēl tālāk. Tuvumā — klusums.

„Uzklausiet! Es nāku pie jums, biedri krievu kaņavīri, šai mežā ar svarīgu priekšlikumu. Jūs esat ielenkti no visām pusēm un, ja gribat palikt dzīvi un vēl kādreiz atgriezties dzimtenē un redzēt savus piederīgos, jums jānāk ārā no meža, jānoliek ieroči un jāpadodas gūstā!“

Izskan atbalss, un atkal ir tikai klusums. Bet vai tur mežā zem uzmanīgiem soļiem nelūza kāds zars? Mežā, šķiet, tūkstošiem ausu klausās un grib vēl kaut ko dzirdēt.

Tulks paveŗ vajā mēteli un sauc šim ausīm:

„Skatieties, es neesmu vācietis, es esmu latvietis. Kamēr boļševiki nebija ieradusies mūsu zemē un nebija ievēduši savu komunistisko režīmu, mums bija visa kā pa pilnam. Viena gada laikā jūs komisāri izsaimniekoja mūsu zemi līdz nabadzībai. Tāpēc mēs esam nostājušies pret komunistisko režīmu. Arī jums nav vērts par to ziedot savas dzīvības. Vairāk kā nabadzību, verdzību un čekas terroru šis režīms nav devis arī jums. Nāciet ārā un nolieciet ieročus! Ja politruki neļauj, nogādājiet tos pie malas.“

Nav vēl izskanējuši šie vārdi, kad mežā pavisam tuvu norib vairāki šāvieni.

— Tie bija man domāti! — iešaujas prātā tulkam. Bet savādi: trāpīts nav, arī lodes nedzirdēja sīcam.

No meža nedroši iznāk pelēks stāvs, aiz tā otrs, trešais... daudzi, daudzi.

— Šai pirmajā kaujā ar mēmo klusumu esmu uzvarējis, — domā tulks.

„Ejiet tur, nolieciet ieročus šaipus upes pie laipas!“ viņš riko nācējus. „Neaizmirstiet, ka no otras puses uz jums tēmē mūsu ložmetējnieki.“

Tai dienā — 1941. g. 10. septembrī — gūstā padodas 185 vīri. Viņi visi noskrandūši, netīri, novārguši, slimi.

Pirmais jautājums: „Vai starp jums ir kāds politruks?“

„Nav. Palika mežā. Nošāvām,“ nāk atbildes.

„Viņš gribēja nošaut sarunu vedēju,“ kāds vēl piebilst.

„Paturiet dažus sīkākai iztaujai, bet citus prom uz aizmuguril“ pavēl komandieris.

Tulka skats taustīdams pārslid pelēkās, bārdainās sejas. Viņš intuitīvi nojauš, kurš derīgs, kurš nē.

„Tu, tu, tu!“ norāda ar pirkstu. Jāatrod inteligentākie, saprātīgākie, kuju nopratināšana var sniegt vērtīgus materiālus.

Sākas darbs kopā ar komandieri: gūstekņu iztauja. Atklājas klusā meža noslēpums, sakauto boļševiku korpusu traģēdija. Mežā ieslēgtajiem ir ap 2000 smago automašīnu, 60 tanku, 1500 vezumnieku, dažādu ieroču šķiru vienības, tikai viss bez noteiktas vadības, nogriezts no virspavēlniecības, bez sakariem un apgādes. Viņi pamazām apēd vezumnieku zirgus. Ēd bez sāls, jo tās nav; dažreiz pat jēlu, jo baidās sakurt uguni, lai dūmi nenodotu viņu atrašanās vietas. Barība sen jau nepietiekama, sākušās slimības. Nav nekāda ciņas spara, bet no padošanās attur komisāru un politruku mašīnpistoles...

Dabūjuši paēst un uzpīpot, gūstekņi jūtas labi. Otrā dienā daži piesakās iet mežā, lai uzaicinātu padoties savus biedrus. Pieci tulka pavadībā pāriet upi, bet meža tuvumā kļūst arvien gausāki.

„Nu, kas ir?“

„Nudien, bail, ka pašus nenošauj...“ beidzot atzīstas krievi.

„Es jau tūlīt brīnījos, ka jūs tik droširdīgi!“ nosmejas tulks. „Ejiet atpakaļ, es iešu viens.“

Gūstekņi kaunīgi atkāpjas, iet atpakaļ. Kāds pagriežas un čukst tulkam:

„Uzmanieties! Neejiet tālu mežā: istie komunisti neskatīsies uz balto karogu, nošaus! Jei bogu! Mums tikai no viņiem bail.“

Bet tulks iet dienu pēc dienas. Viņa saucienus sadzird arvien jaunus grupas. Tās nāk ārā, lai padotos gūstā. Mežu sāk graut vācu smagā artilērija. Ielenktos ik dienas apciemo stukasi, sēdami nāvi un iznīcību. Pēdējie gūstekņi stāsta, ka ieslēgtos var saturēt tikai ar ārkārtīgiem līdzekļiem; gar meža malām norīkotas istu, uzticamu komunistu patruļas. Tomēr SS bataljona tulks turpina savu darbu...

Uz brīdi pievērsisimies šī vīra personībai. Viņš ir latvietis no Rīgas, mūsu bijušās armijas virsnieka vietnieks Jekabs Rasmanis, 38 g. vecs. Pagājušā gada beigās viņu SS vienību tērpā varēja sastapt Rīgas ielās, kad viņš bija ieradies īsā atvaļinājumā apciemot sievu un mazo dēlu.

Jekabam Rasmanim, tāpat kā tūkstošiem citu latviešu, ar boļševikiem ir arī personīgi asinsrēķini. Viņš pats ievainots jau 1919. g., bet to varētu piemirst, tas bija kaŗā. Cita lieta, ko nekad nevarēs aizmirst un piedot, tā, ka boļševiki 1941. g. noslepkavoja viņa brāli. Jekabs Rasmanis to uzzināja 27. jūnijā, un tad arī izšķīrās par turpmāko; par to, ka viņam jāiet prasīt un jāsaņem norēķins. Un trīs dienas vēlāk — 1. jūlijā — viņš satvēra šauteni, lai stātos blakus citiem cīnītājiem pret boļševismu. Viņam kopā ar sešiem citiem latviešu zēniem uzdeva pārņemt un apsgādāt muitas dārzu. Un tur viņu arī sagaidīja pirmās ugunskrīstības: kaut kur no stūŗa uz viņu raidīja vairākus šāvienus, jo Rīga vēl ne-

bija iztirīta, šur tur vēl slapstījās boļševiki. Viņam, kā vienam no daudziem, arī piekrita goda pilnais uzdevums iztirīt Rīgu. Pēc tam viņš pieteicās SS vienībā, lai dotos uz fronti, un viņu, kā valodu pratēju, pieņēma kādā SS bataljonā par tulku.

„Kāds pārdzīvojums frontē jūs visvairāk uztrauca?” rodas jautājums draudzīgā sarunā ar Rasmani.

„Vai tas nebija pirmajā gājienā, kad tuvojāties mežam?”

„Nē, toreiz ne, bet labu laiciņu vēlāk.”

Viņš pastāsta, un tas nav ikdienišķs gadījums ar frontes cīnītāju brāzmainajās dienās.

Kādreiz tulka Rasmana tiešais priekšnieks jokodams saka:

„Jūs jau te pastaigājaties kā svētdienas pēcpusdienā pa pilsētas parku. Vai nevarat kādreiz tai mežā pameklēt nomestu krievu rokas kompasu un pistoli, būtu man atmiņai.”

„Labi!” saka Rasmanis. „Es pameklēšu.” Viņš zina, mežā nomestu mantu daudz, kaut arī pastaigāšanās pēdējā laikā tur nemaz vairs nav kā pa parku. Kā daudzreiz cilvēkam izšķirīgā brīdī, arī šoreiz Rasmanim it kā kāda balss čukst: „Neatliec! Ej tūlīt!”

Viņš dodas mežā. Uzmaniģi arvien tālāk. Pēkšņi viņš dzird kāda pretimnācēja glūnīgus soļus. Pametas sāpus, pieplok aiz krūma. Rokā pistole. Citu ieroču nav. Tiem arī nebūtu lielas nozīmes, jo ieroču un cilvēku pārsvars te vienmēr būs ielenktajam mežam. Soļi tuvojas. Rasmanis pabāž galvu. Viņa priekšā stāv boļševiks ar patšauteni rokās, aiz tā uz taciņas redz citus.

„Stāt! Nomest ieročus! Rokas augšā!” Rasmanis sauc, izlēkdams no krūma.

Viņam nepaklausa, bet arī nešauj, tā tad viss nav vēl zaudēts.

„Vai gribat nākt gūstā?” viņš jautā.

„Nē!” atbild kāda balss.

Ar šaušanai paceltiem ieročiem viņam tuvojas vairāki desmiti vīru. Viņš saskaita četras patšautenes, redz arī citus stobrus vērsamies pret sevi. Daudz glūnīgu aziātu seju. Nevar saprast, vai tie smīn, vai tāpat vēro svešo rietumu zemju kaņotāju, kas iedrošinājies viens ienākt šajos džungļos.

Rasmanis acumirkli aptver, ka nav nozīmes sākt ieroču cīņu, un atrod citu taktiku.

„Uzklausiet, ko jums teikšu,” viņš šķietami mierīgi saka, kaut gan krūtīs bango satraukta sirds. „Es te esmu viens, un redziet...” Viņš lēni, it kā apmācības stundā demonstrēdams, izņem aptveri no savas pistoles un tad to un pistoli noglabā kabatās. „Es esmu bez ieročiem. Jūs varat mani nošaut, bet tad zināt, ka neviens no jums nepaliks dzīvs! Mežs ir ielenkts, un mani biedri jūs nežēlos. Es jums ieteicu nākt man līdzī un padoties gūstā.”

Vēl daži pārliecināti teikti vārdi, tad Rasmanis mierīgi pagriežas un lēni iet pa taku uz meža malu. Līekas, ka pie pašas muguras durtos nāvētāji šauteņu stobri. Auss gaida šāvienu troksni. Kājas grib cilāties skrējienam. Kā šādā brīdī jāapvalda pašam sevi! Un balss skan mierīgi un pat pavēloši, kad iedams viņš pāri plecam vēl uzsauc:

„Netūlājieties ilgi, sekojiet man!”

Aiz muguras manāma mīņāšanās, apjukums, sarunas pushalsi. Rasmanis iet un domā: kā viņi izšķirsies, vai nāks, vai šaus?

Meža mala jau klāt. Vēl solis, tad izšķirsies — dzīvība vai nāve. Aiz upes otrā

krastā redz savējos ar ieročiem. Arī viņi sasprindzināti gaida. Vēl solis, un vēl. Viņš pagriež galvu atpakaļ un... pēkšņi vieglums pārņem sirdi un kļūst tik liksmi un labi: no biezokņa viņam nāk pakaļ, kā ganam aitu bars, 32 pelēki stāvil! Pie laipas viņi saliek kaudzītē savus automatiskos ieročus, šautenes un rokas granātas. Viens neapbruņots vīrs viņus saņēmis gūstā! Viņi paši to nesaprot. Viņi nezina, ka cilvēka gars ir stiprāks par ieročiem, bet viņi sajūt, ka nav pretinieki armijai, kam tādi ka-reivji.

Nopratināšanā noskaidrojās, ka šie 32 vīri bijuši no uzticamākajiem, kam uzdots aizturēt pārbēdzējus.

„Draugi, dodiet uzsmēķēt! bija mani pirmie vārdi, ko toreiz teicu,” atceras Rasmanis. „Kāda lidotāja pulka komandieris bija ieradies viesos pie mūsu priekšniecības, un viņš pasniedza savu etviņu. Tajā bija tikai viena cigarete. Es atteicos, bet viņš mani piespieda paņemt pēdējo. Ja tev frontē kāds atdod savu pēdējo cigareti, tad tiešām vari būt pārliecināts, ka viņš par tevi labi domā. Šī cigarete bija man vērtīgākais atalgojums par pārdzīvot!”

*

Ielenkumu iztirīja. Bija niknas cīņas mežā. Boļševiku snaiperi slēpās kokos un bija jānotriec kā medņi no zariem. Bija zaudējumi arī SS vienībai, bet niecīgi. Viņi gāja uzmaniģi. Viņi zināja, kas katrā brīdī darāms, jo bija speciāli apmācīti arī meža kaujām. Pēc meža iztirīšanas SS vienība, kurā atradās Rasmanis, tuvojās Pēterpilij un ieņēma pozīcijas šī boļševisma „šūpuļa” ielenkuma lokā.

*

Novembra sākums. Ieslēgtie Pēterpils aizstāvji riko izmisuma pilnus izlaušanās mēģinājumus, bet ielencēju loku nevar pārraut. Tā vācu ieroču ugunis sabrūk Pēterpils boļševiku triecienu 4., 5. un 6. novembrī. Kaujās raidīti fabriku strādnieki, sievietes un pusaudži. Gūstekņi stāsta, ka oktobra revolūcijas svētkos — 7. novembrī —

gatavojas galvenais trieciens, kam beidzot jāpārrauj ielenkums.

Labi, ka to zina! Ielencēji ar sasprindzinātu uzmanību vēro ienaidnieka kustību. Visi ieroči pilnā kaujas kārtībā gaida asiņaino plauju. Pienāk 7. novembris, tam seko 8., bet — kas par joku? — nav pat parasto vietēja rakstura uzbrukumu. Beidzot 9. novembrī kaut kas notiek.

„Tanki!” ziņo novērotāji.

Pa dzelzceļa uzbērumu aiz neizbrienama purva dzelžaini dārdēdami veļas 72 to milzeņi, tiem seko 52 to un mazāki.

Prettanku lielgabalu apkalpe gaida savu laiku. Lielgabala komandieris mierīgi vēro un gaida. Tuvodamies tanks izaug arvien lielāks kā drausmīgs nezvērs, kas uz visām pusēm spļauj uguni un dzelzi.

„Uguni!” beidzot pavēl komandieris. Tai pašā mirklī sāk dārdēt prettanku lielgabali pa labi un kreisi. Un pirmais nezvērs, ietīnīes liesmās un dūmos, beidz savu gaitu. Tanks aiz tanka saņem labi tēmētos šāvīņus gan kaujas tornī, gan ķermenī. Kā medību vanaģi tankiem uzbrūk lidmašīnas. Tur niknā viesuļi mutuļo smiltis un dzelzs. Kāds tanks, kam šāvīņš saārdījis vienas pušes kāpurķēdi, griežas uz vietas kā vilciņš. No aizmugures pāri galvām krākdami lido smago kalibru lādiņi. Visapkārt kā apmāti ārdās ložmetēji, jo aiz tankiem nāk kājnieku ķēdes. Sautēņu lodes purvā lodā un šņāc kā čūskulēnu bars.

„Tanki atkāpjas!” ziņo novērotāji.

Jā, atkāpjas gan, bet tikai nedaudzi, kas to vēl spēj. Lielākā daļa paliek uz dzelzceļa uzbēruma kā nožēlojami vraki. Tāpat saplok kājnieku ķēdes, un vairojas gūstekņu skaits, kas laimīgi, ka viņu cīņas nu galā.

„Kāpēc nenācāt 7. novembrī, kad mēs jūs atplestām rokām gaidījām?” viņiem jautā.

„Streiks izjauca!” viņi atbild.

Divainas lietas notiek Pēterpilī! Tiešām, 7. novembrī vajadzējis notikt lielam izlaušanās mēģinājumam. Apbruņoti daudzu (Turpinājums 24. lapp.)

Viņš lēni, it kā apmācības stunda demonstrēdams, izņem aptveri no savas pistoles.

PADOMJU AGENTI LATVIJĀ

Pēc Walter'a M. Pogge's tēlojuma Der Stürmer'a.

Tas bija kādā šabu vakarā.

1934. gada janvāris Rīgā. Marijas ielā no agra rīta līdz vēlam vakaram rit rosīga dzīve. Arī šai šabu vakarā, kad Jozefs Fingergauts, steidzīgiem soļiem no Daugavpils stacijas nākdams, iegriezās Marijas ielā, jauzu pārpildītajā ielā tikko var pavirzīties. Bet Jozefam Fingergautam jāsteidzas. Viņu apgrūtina divi smagi saiņi padusēs. Straumēm plūst sviedri zem melnās žīdu cepures un pil dzeltensarkanajā bārdā. Iekaisušās acis nemierīgi klist jauzu drūzmā; neatskatīdamies viņš traucas tai cauri.

Beidzot viņš atviegloti nopūšas, ātri pamet vēlreiz skatu visapkārt un pazūd vienā no daudzajām netīrajām bodelēm. Tas ir parastais Marijas ielas konfekciju veikals. Rabuchina kungs, kas tupējis aiz letes, pietrūkstas un steidz pretim savam svainim:

„Kas ir? Vai jūs esat mišuge, ka nākat dienas laikā, kad katrs var redzēt?”

Otrs pamet ar roku: „Chaverim, nāciet līdz; jums šie jāpaslēpj!” Viņš spiež pie krūīm abus saiņus.

„Rebel!” Rabuchina kungs uzsauc savai sievai, kas kūko pie kases. „Slēdz ciet veikalus!” Tad abi virieši pazūd aiz plauktiem.

Rebeka Rabuchina miegaini pieceļas un šļūc uz durvju pusi. Šai brīdī veikalā ienāk kāds pircējs. Židietie ātri pagriež galvu uz plauktu pusi, bet virieši nav vairs redzami. Viņa apmierināta jautā pircējam: „Ko jums gribet?”

Lielais Nepazīstamais.

Bet pircējs, šķiet, lāga nezina ko grib. Vispirms viņš prasa gatavu uzvalku, tad aptauļājas, cik maksātu pēc mēra šūts, beidzot paziņo, ka tas viss par dārgu.

Rebeka Rabuchina iekaist. Šo dumjo latvieti viņa taču pratis ieziepēt. Viņas runa plūst kā ūdenskritums. Viņa velk nost pircēja svārkus, pielaiķo jaunus un ieteic tos visjūsmīgākiem vārdiem. Uzvalku, kas maksā deviņdesmit deviņus latus. „tik labam un vecam kundem” atdod par 65 latiem, bet kunde vēl nav apmierināts. Viņam vairs nepatīk auduma krāsa. Rebeka Rabuchina vandās pa drēbju pakaramiem. Un caur drēbju čaukstoņu pēkšņi pircēja sasprindzinātā dzirde uztver tālu un uztrauktu balsu murdoņu. Viņš pagriežas, iet lēnām pie loga un skatās ārā. Tad viņš pacel roku un noglauz sev matus. Viņam izmeklēts „visskaistākais uzvalks, kāds vien Rīgā dabūjams”. Kunde nu šķiet tiešām sajūsmīnāts. Rebeka Rabuchina uztraukumā gudro, cik varētu prasīt, kad dzirdami soli un veikalā ienāk citi pircēji: divi policisti. Viņa palīdz uzgērbt svārkus pirmajam pircējam, bet apburoši uzsmaida ienākušajiem un jautā: „Ko kungi vēlētos?” Šiem kungiem ir pavisam savādas vēlēšanās. Viens policists aizslēdz durvis, otrs kopā ar svārkus pircēju vienkārši pastumj židietī sāņus un pazūd aiz plauktiem. Un policistam pie durvīm rokās parādās revolveris. Rebeka vaidēdama noslīgst krēslā.

Dibenistabā drāma turpinās. Kad policists ar politiskās pārvaldes ierēdņi paver durvis, viņš ierauga abus židus. Viņus izkrata. Pārļaižot skatu telpai, atrod abus saiņus. Tajos ir komunistiska kūdišanas literatūra.

Kā parasts, abi židi par to nekā nezina. Rabuchins stāsta: „Šos saiņus te atstāja kāds latvietis, pēc izskata godīgs lauku cilvēks, kas pirka uzvalku. Viņš solījās vēlāk tos paņemt. Un tas ir viss.”

Ierēdņi smejas: „Tā tad atkal tas Lielais Nepazīstamais!” Tad visu bandu aizved.

Židi, protams, nav valnīgi.

Par „sarkanu” izkliegtās strādniecības vidū ir daudzi latviešu nacionālisti, kas politiskās pārvaldes uzdevumā uzdodas par „sarkaniem” un veic novērošanas dienestu. Gandrīz katru mēnesi politiskajai policijai izdodas „ķēriens”, bet vienmēr tas ir ķēriens tukšumā. Konfiscē komunistisko literatūru, vainīgie saņem dažus gadījumus, bet sasniegts nav nekas. „Lielie” nav saķerti.

Fingergauta un Rabuchina prāva noris tāpat kā iepriekšējās. Politiskā policija veikusi lielu darbu. Padomju robežas tuvumā, Krāslavas pilsētiņā, ilgi novērota židu darbība. Kādu nakti, kad robežsargi ziņoja par padomju agentu pārnākšanu, atklāta

Rabuchins stāsta: „Šos saiņus te atstāja kāds latvietis.”

komunistu sapulce. Jozefam Fingergautam neuzkrītoši sekots līdz Rīgai, viņš saķerts sava svaiņa Rabuchina veikalā, bet tomēr pats padomju agents nav atrasts. Pagrīdes darbība tomēr turpinās, — to ierēdņi zina. Galu galā tikpat labi viņi varētu arestēt visus Krāslavas vai Marijas ielas židus: vairumā tie ir komunisti. Bet komunistu partija Latvijā ir valdības atļauta. Tikai tad tiem vīriem var piekļūt, ja pierādāma valsti grāvēja darbība vai ricība „kādas svešas varas”, tas būtu Maskavas, uzdevumā.

Un arī Rabuchina, Fingergauta un biedru prāvā židi ir „nevainīgi pavestie”, kā vienmēr. „Lielais Nezināmais”, kas uzpeld katrā komunistu prāvā, atstājis sainīti. Žids par to nekā nezina. Viņš tiek cauri veselu ādu vai saņem niecīgu sodu.

Ierēdņi lamā valdību un likumus, kas viņiem saista rokas. Dažas reizes policisti gūstot — ne jau tišām — nošāva kādu židu. Bet tad nāca neticams izverdums „no augšas”. Saeima nostājās uz galvas. Un ierēdņus sodīja, vai arī atlauda no dienesta.

Vienmēr no jauna pie apvāršņa uzpeld židiski-komunistiskās briesmas.

Tad — vienā naktī — valdību gāž un nodibina nacionālu valdību. 1934. gada 15. maijā heidzot slēdz komunistu partiju.

Pavēļu nav.

Jaunā „nacionālā” valdība arī nedara židiem lielas galvassāpes. Drīz izrādās, ka šī valdība nenoraida labus veikalus ar židiem un Kremļa varasvirus negrib kaitināt. Vāciešus padzen no visām saimnieciskām pozīcijām, bet židi tiek uz priekšu. Nav mazums latviešu, kas šādu ricību asi nosoda. Vairākkārt latvieši uzbrūk židiem uz ielas. Bet arī tas rimstas, jo nāk pavēle „no augšas”. Neskatoties uz komunistu partijas slēgšanu, lielajā politikā turpinās mīlināšanās ar Padomiju. Židi atkal sakustas. Bez šaubām, pēc visu sasniedzamo komunistu šūniņu likvidēšanas un oficiālo vadītāju apcietināšanas kādu laiku nebija pavēļu no Maskavas. Nevarēja saņrast, kas darāms. Bet kad noskaidrojās, ka Stalins strādā tālāk ple židiskās pasaules revolūcijas, sākumā klusāki kļuvušie židi atjaunoja savu ārdītāju darbību. Par „mirušu” pasludinātais komūnisms Latvijā drīz vien atkal pacēla savu galvu un izrādījās visai dzīvespriecīgs. Pat židu taktikā nekas nemainījās. Katreiz starp apcietinātiem židiem bija mazākais viens latvietis. Šis gojs tad nēma visu vainu uz sevi; viņam bija šas darīšanas ar „Lielo Nepazīstamo”, viņš saņēmis un tālāk nodevis literatūru. Nabaga židi par to nekā nav zinājuši un darījuši. Tā arī paliek: židi darbojas tālāk, bet neļaujas nokerties.

Tikai viens bija slikti: robeža kļuvusi pārāk noslēgta. Informāciju nav. Tā židiem jātaisa ārzemju ceļojumi, lai saņemtu jaunās instrukcijas. Un viņi ceļo. Viņi uzrāda Latvijas ārzemju pases un celo cauri Vācijai uz Parīzi vai Briseli. Un no Vācijas emigrējušie židi no Lachmaņa un biedru sugas rūpējas par vajadzīgajiem „sakarīem”.

Un nepagāja ilgs laiks, kad atkal uzpeldēja „biedri no turienes”. Dažus no šiem padomju agentiem uz robežas noķēra latviešu robežsargi. Avīzes rakstīja: visus. Bet visi nebija vis.

Val Igors Barodovs ir gojs?

Bagātākais koku tirgotājs Daugavpili saucās īsi un skaidri — Levi. Zamuels Levi ir liels vīrs un kā kapitālists, saprotams, noteikts antikomūnists. Kad viņš runā ar latviešu zemniekiem, no kuriem viņš izkrāpj kokus, Levi izsaka savas bailes par valdības „pārāk antikomunistisko izturēšanos”, kas varot saniknot Padomju savienību. Un cik šausmīgi būtu viņam, ja komunisti nāktu un visu nacionālizētu. Laidīm jau tur viņā pusē robežām klājoties labi, pat ļoti labi; strādnieki padomju zemē saņemot pasakainas algas; visiem ejot labi, bet viņam — Levijam — gan jāsakot: „Laujiet man iekš mierem. Kad tik valdība nebūtu tik barga pret komunistiem.”

Kas nepazīst lielo Levi? Kas nezina, ka jaunās sinagogas būvi gandrīz viņš viens

pats samaksājis? Tikai viena liela nelaime šim vīram: viņa vienīgais dēls Zems pazudis pasaules kaņā, kad zemē ienākuši sarkanie. Neviens nekā par viņu nezina. Tikai kad Levi runā ar rabi Mandelbaumu, viņš brīžam saka: „Zemam iet labi, nav ko runāt!“ Un rabi māj ar galvu un murmina svētus vārdus.

Viņš nav vairs Zems Levijs, bet gan Igors Barodovs, bet vai tādēļ viņš ir gojs? Kas gan tūlīt tik ļauni domās?

Pazudušais dēls atgriežas.

Rudens šai gadā sevišķi lietains, naktis ir piķa melnas, un mitra migla klāj zemi kā līķautā jau agrās vakara stundās. Pie tam ir nepatīkami auksts.

Kādā vakarā, lietum straumēm listot, pie rabi Mandelbauma durvīm klauvē. Jaunākais dēls Iciks atver. Arpusē stāv netīrs ceļnieks.

„Es gribu ar rabi runāt. Pasaki viņam, ka te ir Igors Barodovs.“

Kad Iciks piemin šo vārdu, rabi lec kājās un izskrej no istabas. Viņš sarunājas ar svešo. Tad aplūst viss. Tikai lietus sit loga rūtis.

Es uzbūvēšu jums vēl vienu sinagogu!

Igors Barodovs pazemīgi skūpstā vecā žida mēteja stērbeli. Rabi svētīdams liek roku uz ceļnieka galvu. Tad Igors Barodovs saņem un kā pavēlēdams saka: „Man tūlīt vajag labu uzvalku un mēteli. Tad iesim pie tates.“ Viņa balss kļūst maigāka: „Dzird, ka viņš esot kļuvis bagāts vīrs.“

„Tavs tēvs nav tikai bagāts, bet arī labs vīrs. Viņš jums uzbūvēja jaunu sinagogu.“

Barodovs smaidot pakustina galvu: „Ai, ai! Es uzbūvēšu jums otru, drīz vien!“

Abi pazūd piķa melnajā naktī. Rabi Mandelbaums saka: „Šeit“. Viņš pieklauvē. Aiz veikaliņa durvīm iedegas gaisma. Durvis paveļas.

„Es tas esmu, jūsu rabi. Piemērojiet viņam labu, jaunu uzvalku, mēteli un cepurī!“

Un kad viņi drīz aiziet no veikala, Igors Barodovs ir kļuvis smalks kungs, kuņģa neviens vairs nepazītu dubļaino ceļnieku.

Man vajadzīgi visu nacionālo virsnieku saraksti.

Trīs židi kopā: tēvs, dēls un rabi.

„Kā tu tiki pāri robežai?“

„Kā jau tiek. Pēdējo reizi daudzi apcietināti? Cik vēl atlicis Jozefam Fingergautam?“

„Tu esi labi informēts,“ uzslavē tēvs. „Jā, daudzi apcietināti, bet lielāki sodi ir tikai šmokiem. Fingergautam vēl atliek divi gadi.“

Barodova skats duļņas te tēvā, te rabi.

„Nebūs vairs ilgi, kad viņi visi tiks brīvībā.“

„Kad tas būs?“

„Es saku: ļoti drīz. Bet jūs dodat pārāk maz materiāla. Kad mēs nāksim, visam jābūt sagatavotam. Vienā stundā viņiem visiem, cūkām, jābūt mūsu rokās!“

„Runā skaidrāk!“ saka rabi.

„Ko jūs pēdējā laikā esat devuši, tas ir par maz. Man vajag visu latviešu armijas nacionālo virsnieku sarakstu! Visiem jaunajiem židiem, kas pašlaik ir armijā, jāziņo par katru virsnieku, kā viņš izturas pret židiem, ko viņš saka, ko domā. Adreses vajadzīgas! Visu latviešu nacionālistu sarakstus par saimniecības, kameru, rūpniecības darbiniekiem!“

„Kamdēļ to tev vajag?“ jautā vecais Levi.

Jaunais smejas. „Mēs atbrīvosim tautu no viņiem! Padomju armija maršēs uz

Latviju, Lietuvu, Vāciju, Franciju, Angliju.“ Un pēc īsas pauzes: „Uz Ameriku!“

Rabi saka klusi: „Un tu, Zem Levi, nāci no mūsu Padomijas pāri robežai pie mums ar šo Jehovas vēsti! Vai tu būsi pie mums komisārs?“

„Komisārs es esmu jau tagad un vēl vairāk! Bet ko es runāju. Sagatavojiet visu. Rit agri es braucu uz Rīgu.“

„Vai tas nav bīstami?“

„Kas tad mani pazīst? Un Latvijas pasi es dabūšu vēl šovakar. Viņam drīz vajag būt klāt.“

„Kam?“

„Gojam ar pasi, kam gan citam.“

Sardzē.

Latviešu robežsargi ir vīri, kas bauda pilnīgu uzticību. Antibolševistiskā nostāja ir katra kaņāvira priekšnoteikums uzņemšanai robežsargos. Parasti šiem kaņāviriem robežas tuvumā ir viņu zemnieku mājas. Viņi nāk no visām valsts malām un apmetas te, Padomju savienības robežas tuvumā. Valdība mēģina neuzkritoši uzcelt te uztīcamu cilvēku valni.

Pēdējā laikā arvien biežāk atgadās robežas aizskaršana no Padomju puses. Tumsās naktīs posteņiem uzduļņas židu aģenti. Daudziem izdodas iekļūt Latvijā, bet dažus notver. Dažreiz izceļas apšaušana starp aģentiem un robežsargiem. Tad šauj arī padomju robežsargi no otras puses. Un nereti latviešu robežsargu maiņa atrod kritušus sargus. Un dažreiz postenis pazūd bez pēdām.

Ir ziema. Biezs sniegs guļ mežos. Robežsargs Kalniņš priedīgi atgriežas no apgaitas savā mājiņā. Pie durvīm stāv leitnants.

„No Grīvas robežposteņa ziņo, ka viņi notvēruši divus aģentus. Mums jādivkāršo uzmanība. Arī jums, Kalniņ, šonakt jāiet vēlreiz.“

„Tieši tā, leitnanta kungs!“ Kalniņš sasit papēžus. Viņi reizē ieiet mājiņā. „Nolādētie padomju cūkas!“ murmina Kalniņš. „Visus vajadzētu likt pie sienas un šaut nost, ko notver.“

Leitnants smejas: „Tas gan neiet, bet mēs viņus varam sūtīt atpakaļ.“

„Viņus jau tik un tā izdod Padomju savienībai.“

„Bet mēs varam uz savu roku, — tikai muti turēt! Ja mēs tagad kādu saķersim, tad drusciņ nopratināsim un rit agri atpakaļ pie robežas: skrej!“

„Tas būtu kaut kas!“ saka Kalniņš, tēju dzerdams.

Neveiksmīgais likvidēts.

Kad Kalniņš atstāj robežsargu mājiņu, ārā melna nakts. Mitrš vējš šņāc mežā. Nāk atkusnis. Ceļu nevar saredzēt. Kalniņš skaita soļus: septiņi simti līdz pirmajam robežgrāvim. Drīz būs klāt.

Šādā naktī jābūt uzmanīgam. Ja latviešu robežsargs nejausi iemaldīties padomju zemē, neviens viņu vairs neredzēs. Tas jau dažkārt gadījies.

Robežsargs apstājas un klausās. Klusu visapkārt. Pēkšņi šāvieni. Dobji tie skan no kreisās puses. Divi šāvieni, un atkal klusums. Atkal šāvieni, serija.

Kalniņš sagatavo savu šauteni. Varbūt kas notiek! Padomju vīriem sava īpata taktika: pēkšņi viņi sāk šaut kā negudri, tā savēl latviešu robežsargus vienkopus, bet tai laikā simts metru tālāk robežai pāri iet kāds aģents.

Klusi stāv robežsargs zem lielas priedes, skatās tumsā un klausās. Šauteņu uguns tālumā brīžiem pieaug, brīžiem aplūst, dobji skan atsevišķi šāvieni. Pēkšņi Kalniņam aiz muguras pie priedes kas ieskrāpējas. Viņš pagriežas un sit ar šautenes laidī pret sniega čupu. Nokrakšķ, skan klusi vaidi.

(Beigas nākamā numurā.)

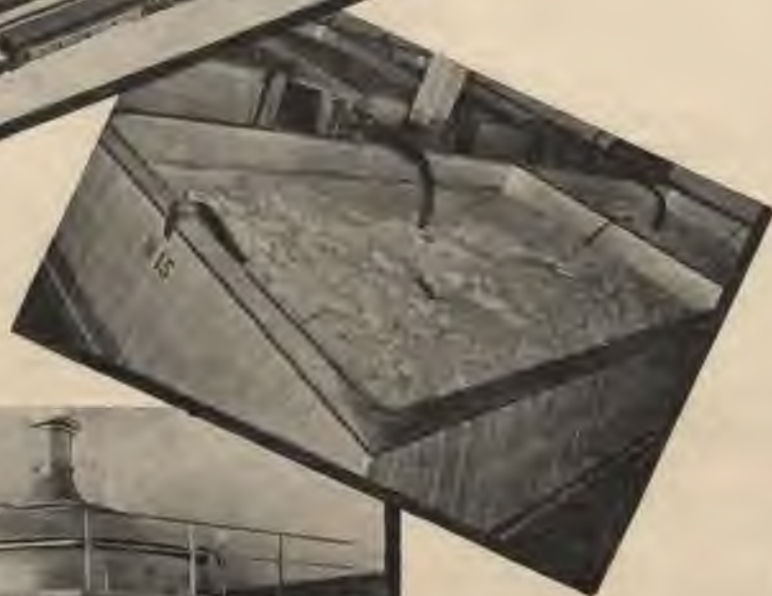
VIŅU JAUNGADA LAIME.

Staļins un Čerčils jaungada naktī cerību pilni lēja laimes un drebēdami gaidīja, kas būs.

„Nu, vai nav mūsu lielais palīgs Ruzvelts?“ priedīgi iesaucās Čerčils, izceldams no ūdens bļodas izlīto „laimi“.

„Ir gan, bet tas jau beigtais par mūsu Ļeņinu!“ atteica Staļins, pētidams ēnu uz sienas.

A/S *Aldaris*

I. RĪGAS ALUSDARĪTAVA

RĪGĀ, TVAIKA IELĀ 44, TĀLR. 37141, 37136

*Modernākā alus un bezalkohola dzērienu fabrika
Austrumu apgabalā, pilnīgi mēchanizēta ražošana,
pašu speciālas laborātorijas pastāvīgā uzraudzībā*

Rīgas
vagonu fabrika

„Vairogs”

VAGONI, DŽELZSKONSTRUKCIJAS, TĒRAUDA
UN ĶĒTA LIETUVES, PAKAVI, NAGĻAŠ U.C.

PADOMI NAMAMĀTĒM

Veselīgi ēdieni.

Vācu modernie diētiķi saka: „Tavi hormoni ir tavs liktenis“. Bet hormoni stāv visciešākā sadarbībā un atkarībā ar barību. Un ar katru dienu zinātne vairāk pierāda un dzīvī novērojam, ka barība ir tā degviela, kas dzīvības motora riteņiem liek kustēties un strādāt.

Par vispieņemamāko barību uzskata normālbarību. Un normālbarība ir tāda, kuŗā 1) nedominē tikai olbaltums, 2) kas nepastāv vienīgi no vārītas barības, 3) kuŗai garšu nepiedod tikai sāls, cukurs, etiķis, pipari, krustnagliņas, 4) kuŗā pietiekamā mērā pārstāvēti ne tikai tauki, olbaltums, bet gan tikpat attiecīgā mērā vitāmini, hormoni un minerālvielas, 5) kas nav vairākkārtīgi uzsildīta un 6) kas nav stundām ilgi vārīta.

SACHS

T. Melngaiļa vadība.

Atspēkots asprātīgs uzbrukums.

Partija Nr. 2

Baltie: **Krūzkops J.** Melnie: **Ozols K.**

Partija spēlēja Tirdzniecības darbinieku arodbiedrības šaha turnīra grupā 9. XI 1941. g.

1. d4 e6 2. c4 Lb4+ 3. Zc3 f5 4. d5 (šeit neparasts turpinājums, kas baltiem nedod nekādas priekšrocības) 4... Zf6! 5. de6: d6 6. Ld2 Le6: 7. Db3 (turpinājums, uz ko baltie likuši savas cerības, taču, kā partijas gaita rāda, baltiem nekādas priekšrocības nedod). 7... Zc6 8. 0—0—0 0—0 9. a3 Lc3: 10. Lc3: Ze4 11. Le1 Dd7! 12. e3 (protams, nevar 12. Db7?: Tfb8 13. Da6 Ze5, un melnie iegūst dāmu). 12... b5! 13. Zf3 (protams, tagad uz Db5: sekotu Zc5) 13... Tab8 14. Dc2 b4 15. Zd4 ba3: 16. ba3: Zc5 (draudot Zd4: un Zb3+) 17. Dc3 Tb6 18. Ld3? (Balto pozīcija jau sāk šķobīties, jo melnie draud izšķiroši okupēt „b“ līniju) 18... Ze5 19. Lc2 Ze4: 20. Ze6: (Baltie šeit spēlējot 18. Ld3 bija paredzējuši turpināt ar 20. Lf5:, bet tagad tie pa-

Lietpratīgi rīkojoties katrs ik dienas var sastādīt veselīgus ēdienus, kas pilnīgi atbilst diētikas pieprasītai normālbarībai.

Pievediņu, piemēram, vienas dienas ēdienus, kas pieskaitāmi normālbarībai, jeb kā pazīstamais barības reformators Dr. Birchers-Benners izsakās, kas atbilst dzīvības likumībai.

Pēc šī parauga vārītus un zaļbarības ēdienus var kombinēt arī citādā sastāvā, tikai jāskatās uz to, lai katras dienas barībā būtu arī vitāmini un minerālvielas.

Veselīgas brokastis.

Kafija vai zāļu tēja. Rupja rudzu vai rupja kviešu maize ar plānu kārtiņu sviesta. Sviestmaizi apliekamie, skatoties pēc ēdēju vecuma un zobu stipruma, var būt vai nu sarīvētas vai sagrieztas šādas ne-

mana, ka uz 20. Lf5: sekotu 20... Tf5:! 21. Zf5: Zb3 22. Kc2 un Lf5:). 20... De6: 21. Td4 Ze5 22. Tb4 a5 23. Tb6: cb6: 24. Kb1 Tc8 25. h3 Ze4 26. Db3 Ze4 27. Dd3 De5 28. Db3 Kf8 29. Ka2 Dd5 30. f3 Zc5 31. e4 Zb3: 32. ed5: Zc1+ 33. Ka1 Ze3 34. La4 Zd3 35. Ld2 Zd5: 36. g4 f4 37. Tb1 Zc5 38. Lc2 a4 39. Ka2 g6 40. Le4 Ze4: 41. fe4: Tc2+ 42. Tb2 Tb2: 43. Kb2: f3! 44. Le1 Zf6 45. Kc2 Ze4: 46. Kd3 f2, un baltie padevās.

E. Lazdiņa divvilcis.

Latvijā pirmpublicējums.

(Publicēts 1935. g. 8. V „Bottroper Volkszeitung“)

Mats 2 gājienos.

vārītas saknes: mārulluki, selerijas, baltie vai melnie rutki, ķiploki. Šāds kombinējums dos veselīgas un katru dienu dažādākas brokastis.

Pusdienā.

Gaļa jau apēsta. Gaļas vairs nav. Mums tās arī vairāk par divām reizēm nedēļā, ja esam gaļas ēdēji, nemaz nevajaga.

Zupa (divām personām). Vienu ceturtdaļu purava, tikpat daudz pētersiņu, 2 labi nomazgātus kartupeļus ar visu mizu un gabaliņu selerijas smalki sagriež un labā nažgalā sviesta apcep. Pielej mazliet ūdeni un katliņā sutina mīkstus. Kad saknes pusmīkstas, pieber vēl nomizotus kartupeļus, pielej ūdeni un vāra, kamēr kartupeļi mīksti. Piegriež zaļumus: majorānu, dilles vai pētersiņu lapiņas, pieliek vēl nedaudz sviesta, sāls un dod galdā.

Dora Švikule.

Sērkokciņu mīkla.

Astoņus sērkokciņus salikt tā, lai iznāktu divi kvadrāti un četri vienlīdzīgi trīsstūri.

Uzdevumu atrisinājumi.

(Skat. Laikmets Nr. 1.)

Atrisinājums Valciņa divvilcim.

1. Zc6! draudot 2. Zb8 mats.

1... fe 2. Kg8

1... f6 2. Kh8

1... f5 2. Kh6

Krustvārdu mīkla Nr. 1.

L ī m e n i s k i: 2. Bumba. 5. Upe. 7. Aka. 9. Erudīts. 11. Nineva. 12. Sakari. 14. Ananass. 16. Sala. 17. Sods. 18. Vārna. S t a t e n i s k i: 1. Smails. 3. Ape. 4. Iks. 6. Erevana. 7. Atbalss. 8. Bailes. 10. Parīts. 13. Ungārs. 14. Ala. 15. SOS.

Mantojuma dalīšana.

Arturam jāsadala viss mantojums divās līdzīgās daļās un jāļauj Paulam izvēlēties, kuŗu daļu viņš grib. Atlikušā daļa paliek pašam Arturam.

LATVIEŠU TULKA PIEDZIVOJUMI KĀDĀ VIENĪBĀ PIE PĒTERPILS

(Sākumu skat. 18. un 19. lapp.)

fabriku strādnieki, bet viņi apdomājušies un atteikušies iet uzbrukumā. Vēl vairāk, viņi ieslēgušies savās fabrikās un atteikušies tajās ielaist pat karaspēku. Saprotams, viņiem arī bija iemesls iespētēties un kaut oktobra revolūcijas dēļ pieprasīt sev un ģimenēm pa mārciņai maizes. Bez tam viņiem nepavisam nepatīk, ka karš izposta fabrikas un sagrauj visas iespējas kaut tuvākā nākotnē, pēc pilsētas krišanas, nopelnīt sev iztiku. Ar saukļiem vien vēl neviens nav pāēdis arī komūnisma „šūpulī“. Un tā fabriku strādnieku streiks bija izjaucis lielo kaņavadoņu plānus revolūcijas svētkos uzdāvināt Stalīnam „uzvaru“. Vajadzēja divas dienas, kamēr čeka salauza šo pretestības ligzdu un virspavēlniecība atsauca no somu puses dažas drošākas divīzijas, kas sekotu tankiem.

*

Tajās dienās, kad nav izlaušanās mēģinājumu, dzīve aplencēju lokā rit parastajās

sliedēs. Aizmugurē dobji dun tālšāvēju baterijas. Pāri galvām gaudo smagie lādiņi, graudami svarīgus militārus mērķus Pēterpili. Novērošanas punktos tālskatos redz pilsētā paceļamies dūmu mutulus un vēro, kā cits pēc cita sabruk lielo fabriku dūmeņi. Pilsētas nomales rūpniecībai dūmeņu vairs nav. Nav svarīgi, vai sadragāts pats fabrikas korpuss: ja dūmeņis sagrauts, darbam tā kā tā tur jāapstājas!

Pienāk pusdienas laiks un piebrauc „gulaša lielgabals“, izplatīdams patīkamu spēcīgas viras smaržu. Apgāde ar pārtiku darbojas tikpat noteikti kā municijas apgāde. Ja nejauši sašauj vienu lauku virtuvi, tās vietā stājas cita. Ja tiešām nelaimējas, — tas ir ārkārtīgs retums! — un jāiztiek bez siltām pusdienām, tad atdarās pārtikas kambaris un katrs saņem krietnu devu konservu un citu labu ēdamo. Katrs taču zina, ka kaņavārs ar tukšu vēderu nav kaņavārs! Tāpēc, stāstot par dzīvi frontē, nav lieki teikt atzinīgu vārdu labajai lauku virtuvei un tās pašai dziedīgajai apkalpei, kas kopā ar citiem lielajā un sarežģītajā kara mēchanismā sagatavo uzvaru.

VIRI AR ŠAUTENI UN LĀPSTU

(Sākums 14. lapp.)

starp vecāku māju un dzīvi. Darba dienestā jaunieši mācījās cienīt vienota darba vērtību, mācījās cienīt katru, arī šķietami visvienkāršāko darbu, mācījās cienīt otra cilvēka domas un uzskatus. Tā darba dienesta laikā vācu jaunatne apvienojās ciešā vienībā, kļuva par vienu saimi ar kopīgiem mērķiem un kopēju gribu. Darba dienests kļuva par audzināšanas organizāciju, kas no nepiedzīvojušiem jauniešiem izveidoja pilnvērtīgus tautas locekļus.

Šo audzināšanas nozīmi jo sevišķi pasvītrojis Vadonis Ādolfs Hitlers, norādot, ka darba dienesta skolā būs jāiet visai tautai. Mierīgam darbam un jaunūzbūvei dibinātā vācu darba dienesta organizācija savu nozīmi un nepieciešamību pierādījusi arī kara apstākļos. Darba dienesta un Todta organizācijas veiktie darbi dažādās frontēs liecina, ka darba dienests ir varens spēks, kas līdzās kaujas ieročiem brunotai armijai pilnā savā pienākumā Jaunās Eiropas uzbūves darbā.

A. Klišāns.

**LATVIEŠU SPORTA
DZĪVES VADĪTĀJS.**

Par fiziskās kultūras un sporta dzīves vadītāju Latvijā iecelts pazīstamais sporta darbinieks notārs Roberts Plūme. Rob. Plūmes aktīvās sporta gaitās pavadītie 25 gadi, ilggadīgā pieredze rosīga sporta darbinieka gaitās un viņa neizsīkstošā enerģija ir labākā garantija, ka bolševiku laikā galīgi saganātais latviešu sports izveidosies eiropējisķā garā. Par saviem palīgiem Plūme izraudzījis sporta darbiniekus Arvidu Bertīņu-Bērziņu kā FK un SP operatīvās daļas vadītāju un Jēkabu Kārklīņu kā administratīvās daļas vadītāju.

Latviešu brīvprātīgo vienībām pievienojas arvien jauni ciniņāji. Draugu un tuvinieku izvadīti, latviešu brīvprātīgie 1. janvāri dodas uz stačļu.

Rūpējoties par strādnieku ērtībām. Arodbiedrību centrālā savienība iekārtojusi strādniekiem daudzus koptalpus, kur izsniedz siltas pusdienas. Strādnieku koptalpus kādā Liepājas kokapstrādāšanas fabrikā.

Viktoris Stants un Frēdika Landerebarska jaunajā "Ziņās" lietotā "Tropi" nāpums sekos, ka ievieš kādā reģistrācijā būs.

Ziemassvētku balvas izcīņā ātrslidošanā pārliceltnoši uzvarēja Eiropas meistars Alfons Bērziņš. Aleksandrs Tabaks ierindojās 2. vietā. Balvu bija dāvinājis laikraksta "Tēvija" redakcija.

Val jūs tā protat?
 Šī elegantā cepurīte īstenībā ir vienkārša vilnas šalle, kas nokļuvusi veiklās rokās. Cepure izveidota bez griezņu palīdzības, ņemot talkā tikai pāris adatu dūrienu, kroku saturēšanai. Pašā galvidū iediegta samta lenta, kuŗas krāsa atšķiras no rūšu krāsas. Šalle sgalī, saņemti pazodē, lieliski silda ausis. Šis modernais šalles veidojums tagad stājies līdz šim pierastās kapuces vietā.

Tikai sīkumi...

Bet tiem ir liela nozīme, ja kādā dienā vecais tērps liekas tik gaužam vienmuļš un, šķiet, nav nekādu cerību to labot. Protams, ir kara laiki, mēs esam prātīgi, un vecais tērps īstenībā ir tikai pērngada. Bet tas nu reiz ir sievietes dabā, ka jauns apģērbs arī viņas personībai piešķir jaunu zīmīgumu. Taču jauns apģērbs nenozīmē vis 3 metrus jauna auduma. Jauns apģērbs — tas būs sasniegts jau tad, kad veco mazliet pārveidosim, piešķirot tam jaunu apkaklīti, interesantas pogas vai kabatiņas, ar vārdu sakot, kaut ko jaunu. Palūkojieties zinājumā un tad — lādē, kur glabājas dažādi drēbju atgriezumi. Varbūt iznāk tērpam jauna viegli raibota plecu daļa vai arī brīnum vienkārša, bet eleganta apkaklīte un aprociņas vai jauna vestīte vecajiem svārtiem un jaciņai. Ja tikai labi grīb, tad no sīkumiem var veidot lielas lietas.

Sievietes modernais apbruņojums

Jau kopš tiem laikiem, kad feletonus rakstīja uz kļieģeļiem, sievietes ir apbruņotas kādai lielai, nezināmai cīņai. Pašķirstiet grāmatas, sākot ar visvairāk nodzeltējušām, un jūs lasīsiet: sievietes ierocis ir skaistums, sievietes ierocis ir viņas vājība... Un tā raibā rindā seko viss arsenāls: maigums, nevarība, pacietība, pavārnīca, lūpu zīmulis un ļoti izreklamētā... valodība. Un kāds franču rakstnieks no savas puses sievietes vēl apbruņojis ar aizdomu adatu, greizsirdības šķērēm un dzimuma valrogu.

Liekas, ka ar šīm ieroču šķirām un municiju sievietēm pilnīgi pietiktu savas levas līnijas aizstāvēšanai. Taču kara māksla nestāv uz vietas un, lūk, nesen kāds zviedru rakstnieks atklājis sievietes modernāko ieroci: „Tālrunis — nāvīgākais ierocis sievietes rokās,” viņš nopūšas.

Jāatzīstas, sievietes labprāt runā vīriešiem pretim. Tādēļ es, itin nikni aizcīrtusi zvidra grāmatu, iesaucos: „Ak, ko gan visu vīrieši neizdomā, lai būtu asprātīgi uz sievietu rēķina,” un piezvanīju draudzenei. Numurs bija aizņemts. Piezvanīju vēl vienai draudzenei. Numurs bija aizņemts. Pēc pusstundas bez kādām pārmaiņām nenocietos un aizgāju pie pirmās draudzenes. Kad iegāju viņas istabā, viņa sēdēja, kājas sakrustojusi uz vīra rakstāmgalda, un tālruna stieple tai bija apvijusies kā čūska. „Jā, jā, es jau domāju, ka viņa ir tāda,” viņa sirsnīgi teica klausulī, tad, mani ieraudzījusi, it kā drusku satūkās un pamāja ar roku apsēsties. „Nē, nē, nekas nebija,” viņa tūdaļ pēc tam skaidroja klausulī. „tikai Ieva atnāca...”

Es sēdēju uz divāna, apēdu piparkūkas par kuponu E5, kas bija greznumam noliktas uz galda, izlasīju avīzi, noskaitīju līdz simtam un atpakaļ, atklāju, ka mēbelēm nebija noslaucīti putekļi, noklausījos radio priekšlasījumu par mākslu, izcepu kotletes bez gaļas un aiziedama pametu uz galda zīmli: „Tālrunis ir nāvīgākais ierocis sievietes rokās.”

Jo patiesi: ar šo ieroci sieviete pusstundā iznīcina draudzeņu tikumus, izposta citu sieviešu savstarpējo palīdzības paktu, saņem gūstā vīriešus, aizmuguriski uzbrūk neaizsargātām māsām, aizstāv veselu „vai jūs to zināt, ka...” seriju, izcīna vārdu kaujas, nogalina — laiku, laiku, laiku...

Vai nebūtu pēdējais laiks iekārtot īpašas ieroču atļaujas arī tālrunim?

Ieva.

Vecmāmiņas padomi

Daudz laimes jaunajā gadā! To, mazmeitiņ, es vēlu no sirds, un nemaz neklājas tik ironiski pavīpsnāt. Jā, arī šai nopietnajā laikā vēlēsim viens otram laimes, jo laimi mēs taču nesapņemam no ārpasaules, to neražo nevienā fabrikā un neizdala uz kartiņām visiem vienlīdzīgi. Laime slēpjas tevī pašā. Koncentrēšanās spēja un pašsavaldība ir tās divas laimīgās īpašības, kas veido mūsu gara brīvību un virza to tā, ka mēs radām laimi: ne tikai sev, bet spējam to sniegt arī citiem.

Tas bija pirmais labi domātais padoms. Bet tagad — kaut ko lietiskāku, vai ne?

Piemēram, kā būtu, ja mēs gada sākumā pārbaudītu savus mantu krājumus, atmettu nevērtīgo un nenozīmīgo, paturētu tikai labo? Šķirsimies bez liekas sentimentālītiātes arī no vecām bēdām un atmiņām. Bet kas attiecas uz laicīgo mantu — tad pameklēsim atvilktnēs, — varbūt būs kas labs un silts, ko nosūtīt mūsu kaŗavīriem? Ja mēs Ziemassvētkos dedzinājam kādu svečiti kādam zināmam vai nezināmam draugam tālumā, tad neaizmirsīsim viņu arī tagad, gādāsim par savu kaŗavīru, jo viņam mūsu gādība nepieciešamāka kā visiem citiem draugiem. Neļausim izdzist svečtei, ko aizdedzinājam Ziemassvētkos.

Bet nu, mazmeitiņ, lietišķs padoms, kas nav pelams: laiks sameties auksts, un cik viegli tagad apsaldēt kādu locekli, īpaši ja negrib klausīt vecmāmiņu un silti apģērbties. Ja nu nelaime ir notikusi, tad jāsameklē 30 gramu stērkjeļu vai kartupeļu miltu (tos viegli pašai pagatavot no zaļā kartupeļa), jāiemaisa aukstā ūdenī un tad šī putriņa jāsavāra karstā ūdenī, kamēr rodas receklis. To tad, ielītu marles apsējā, uzliek nosaldētajai vietai.

Sogad kurināmais jātaupa vairāk kā jebkad. Nekad neaizmirsti aizvākot katlus uz plīts. Un kad saknes vai vīra aŗk mest mutulus, tad turpmākam pilnīgi pietiek ar vismazāko liesmu.

Mazgāšanās ar aukstu ūdeni aukstos janvāra rītos? Br... Bet tas nav tik nežēlīgi, ja tikām kājas lielā siltā ūdenī. No mazgāšanās ar aukstu ūdeni rītos nekad nevaļaga atteikties, jo tā dod labsajūtu visai dienai.

Pamēģini taču indiešu jogu metodi pēc mazgāšanās ķermeņi noberzt nevis ar dvieļi, bet kailu roku, kamēr tas kļūst gluži sauss.

Ziepju paliekas katrā ziņā jāsakrāj, tad visa bagātība jāsakarsē ūdens peldē — (¼ glāze ūdens uz mārciņu ziepju) — jāpielej legūtājam šķidrumam mazliet smaržīgā ūdens un tad masa jāielej skārda bundzā. Kad tā sažuvisi, rokā jaunās ziepes.

Ja bērni viegli apaukstējas, tad nevajaga sevi mierināt ar to, ka tas, lūk, aukstā laikā bieži gadās. Ja kāds bieži slimo, tad tam par cēloni ir kāds organisks trūkums — satūkušas mandeles, dažādi izaugumi starp degunu un rīkli u. t. t. Sēdas vaines kavē fizisko un garīgo attīstību.

Lilli Marlēn

Kādas sardzes dziesma.

Kazarmas priekšā, kur tās vārti blāv
Uz ielas bij' spuldze, kas tagad vēl tur stāv.
Kā vēlamies tur būt labprāt,
Ple ielas spuldzes blakus stāt,
Kā reiz Lilli Marlēn, kā reiz Lilli Marlēn.

Mūs abu ēnas tur kā viena šķiet,
Un ka mēs miļi esam — to katrs tūlīt vied.
Lai atkal visi skata vien,
Kā spuldze mūsu ēnas sien,
Kā reiz Lilli Marlēn, kā reiz Lilli Marlēn.

Jau postens sauca, jundas signāls skan,
Tas var trīs dienas maksāt, jā, biedri,
Jāsteidz man.

Tad sakām mēs: Uz redzi, draugs,
Cik brīdis bij ar tevi jauks,
Ak jā, Lilli Marlēn, mans draugs, Lilli Marlēn.

Zin tavus soļus, tavu gaitu lenc,
Nāk vakars, jau spid tā, tik man tas nav
valrs lemts.

Ak, ja nu mani jaunums velks,
Kas tad gan tur ple spuldzes steigs,
Kur tu, Lilli Marlēn, kur tu, Lilli Marlēn?

Tur klusā mājā, kur būs dusēt ļauts,
Kā sapņos ilksies — tavas lūpas sauc.
Kad vēlā mīgla ielu klās,
Tad es val gars pie spuldzes stās,
Kā reiz Lilli Marlēn, kā reiz Lilli Marlēn.

Novērtējums.

„Kāpēc jūs tik dusmīgs?“
„Es šorīt iekritu Daugavā un kāds ga-
rāmgājējs mani izglāba.“

„Tad taču labi?“
„Labi, labi, bet kad es viņam ledevu vi-
nu marku atlīdzības, viņš paskatījās uz ma-
ni, izdeva 70 fenīpus atpakaļ un teica: „Tā
būs pareizi!“

Jāzina, kāda manta.

„Es domāju dāvināt jubilāram šo pudeli
konjaka. Varbūt kāds zina ko labāku?“
„Atļaujiet nogaršot, lai var spriest.“

Glābj, ko var.

„Miļo kaimiņien, pieņemiet nu uz laiciņu
manus putniņus.“
„Val tad jūs kur aizbrauksiet?“
„Nē, bet... pie mums brauc viesos radi
no pilsētas.“

(„Kölnische Illustrierte Zeitung“)

Palīdz Stajnam.

Kenterberijas arhibīskaps Zlemassvētkos sa-
ņēmis kā dāvanu lūgšanu dzirnaviņas, kas maļ
bezgalīgo lūgšanu: „Jehova, palīdz Stajnam.“
(„Kladderadatsch“)

Taupības krāsnīņa.

„Ar šo krāsnīņu jūs ietaupiet pusi mal-
kas.“
„Tādā gadījumā atsūtiet man divas, tad
es varēšu iztikt pilnīgi bez malkas, vai ne?“
(„Koralle“)

Prātīgs padoms.

Dēls beidzis skolu. „Kādu amatu lai vi-
ņam māca?“ māte jautā kaimiņam.
„Tikai par lidotāju!“
„Bet vai tas nav ļoti bīstami?“
„Toties tā viņam vienīgā iespēja tikt ā-
tri uz augšu un tālu uz priekšu!“

Tramvajā.

„Draugs, vai tu guli?“
„Nē.“
„Kādēļ tad tev acis ciet?“
„Lai neredzētu, ka sievietes stāv kājās,
bet mēs abi sēdam.“

Ģeogrāfija.

Kapteinis uzskata par vēlamu, ka viņa vī-
ri padziļina savas ģeogrāfijas zināšanas par
Krieviju. Kādam seržantam, kas privātā
dzīvē bijis skolotājs, uzdots pasniegt stun-
das. Kādreiz viņš jautā kareivim:
„Kur ietek Volga?“
„Kaspijas jūrā, seržanta kungs.“ atbild
kareivis.
„Pareizi, bet kur atrodas tās izteka?“
„Otrā galā, seržanta kungs.“

Notikums pie Temzas.

Pastalgādāmie pa Londonu, kāds angļis
leraudzija uz Tovera tilta nelaimīgu cil-
vēku, kas talsijās lēkt Temzā. Džentlme-
nis viņu atrāva atpakaļ un apjautājās par
izmisuma iemeslu.

„Anglijā belgas! Karš zaudēts!“ valma-
nāja pašnāvnieks.

„Neprāts! Panāciet līdzī, aprunāsimies
prātīgi par Anglijas stāvokli.“

Viņi tā izdarīja. Pēc desmit minūtēm
viņi nāca atpakaļ un abi ielēca Temzā.

Diemžēl.

Pilsētā iebraucis svešinieks. Sarunā ar kā
du vietējo iedzīvotāju svešais saka: „Liekas,
ka šai pilsētā muļķi vis neizmirst?“

Vietējais atbild: „Diemžēl ne, jo vienmēr
iebrauc jauni no citurienes.“

(„D. I.“)

Birojā.

„Redzi, Franci, tas ir otrs nodaļas vadī-
tājs, iesaukts par aklo zarnu: viņš vienmēr
ātri iekaist un ir pilnīgi lieks.“

(„Deutsche Sport-Illustrierte“.)

Dzīve Kulblēvē.

Augstākās Padomes siepenā sēde.

(„Kladderadatsch“)

Augusts Annuss — Kristus svēti darba laudis, Tērvetes baznīcas altāra glezna.

Ritma un dzīves brieduma gleznotājs

Ap 1890. g. dzimušo latviešu mākslinieku paaudzē kurseniņš Augusts Annuss iepem savu īpatu vietu. Viņa darbos veļas savdabīga pasaule. Te atmirdz senā Lejaskurzeme ar diženiem zemnieciskiem stāviem, savu pirmatnējo skaistumu un svaigumu. Gleznotāja tēlotās jaunās zvejnieces ar gaišās miesas krāšņo apaļotību, zeltašniem matiem, kas plivinās vējā vīpām sēžot laivā vai no tīkliem ņemot zivis — veļ rasīgu daiļumu. Tas

ir veselīga dzīves brieduma un auglības spēka slavinājums. Annusa gleznotiem sievietēm stāviem piemīt zemniecisks dižciltīgums un brīvums, tie pauļ savā pilnasinīgumā saules mirdzumu, jūras vēju un dzimtenes lauku elpu.

Otrs novads, kam gleznotājs pievērsās līdztekus zvejnieku dzīves figūrāliem žanriem, ir strādnieku dzīve: kuģu būvētāji, ostas strādnieki, darba laudis svētdienas atpūtā. Beidzot jāatzīmē arī reliģiska

un allēgoriska satura tēlojumi. Tā, piem., Tērvetes baznīcas altāra glezna, kur uz lauku ainavas fona redzams Pestītājs svētijam zemnieku ģimenes azaidu.

Annuss veicis arī dažus portretus, starp tiem Krišjāni Baronu simboliskā uztvērumā. Šeit ievietotā ekspresīvajā figūras gleznojumā, tēlojot aizrautīgo čello spēlētāju (Sonāta), arī vērojamas zināmas ģimenes pieskaņas.

Visur Annuss uzsver kustību un ritmu, kas izmanāms tiklab tēlotos cilvēkos kā arī dinamiskajā un reizē maigā triepumā.

Savā mākslinieciskā attīstībā Annuss kolorista centienus lūko saistīt ar liela stila dekoratīvu kompozīciju. Cilvēks savā dzīves vidē, telpiskā apkārtnē ir pamatuzdevums, kam apdāvinātais meistars veltī spējas un uzmanību. Veidojot savu izteiksmi un stilu, Annusam nācies pieredzēt zināmu saspilējumu meklējot monumentāli dekoratīvo un stājglezniecisko pieeju. Šo spriegumu Annuss sekmīgi pārvarēs, kuplinot mūsu mākslu ar monumentāli sacerētām sienas gleznām.

J. Siliņš.

Augusts Annuss — Zīmējums.

Augusts Annuss — Modiste.

Augusts Annuss savā darbnīcā.

Augusts Annuss — Sontā.

Somija, drosmīgo vīru zeme

Modernās Somijas galvaspilsētas Helsinku mazliet atturīgo, ziemeļnieciski cēlīgo seju vispilgtāk raksturo tās monumentālās celtnes — levērojamā somu arhitekta Saarinenā darbi. Viens no skatītākām šīm celtnēm ir Kallio baznīca.

Sīksto lapu zemes dēlu Helakā bagātība ir ziemeļbriedis.

Posteni par dzimteni.

Viena no tūkstoš ezeru zemes jaukākām vietām ir Puncakarju — netālu no vēsturisko cīņu vietas pret krievu iebrukumiem — Olavsburgas.

Īpatna āžu ainava pie Sortavalas.

ILLUSTRETS NEDEĻAS ŽURNĀLS „LAIKMETS”. Atb. izdevējs ARTURS FREIMANIS. Atb. redaktors EDUARDS TŪBELIS. Atb. redaktora vietnieks ALBERTS PRANDE. Žurnāla „Laikmets” redakcija un apgāds Rīgā, Kaļķu ielā 25. Numurs maksā 30 Rpf. Abonēšanas maksa par 3 mēn. ar piesūtīšanu — RM 3,50. Abonementu pieņem visās pasta iestādēs. Nākamais numurs iznāks 16. janvārī. Tālruni: Atbildīgais redaktors 22588, redakcija 22614.

*Mežos rosīgi sagatavo
malku un būvmateriālus*